

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ZMĚNY NA STRANĚ ÚČASTNÍKŮ CIVILNÍHO ŘÍZENÍ

PLZEŇ 2023

MARINA MELKONOVA

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ZMĚNY NA STRANĚ ÚČASTNÍKŮ CIVILNÍHO ŘÍZENÍ

Zpracovala: Marina Melkonova

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Blanka Kapitánová

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni, březen 2023

Marina Melkonova

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Blance Kapitanové, za vstřícný přístup a cenné rady. Poděkování také patří mým rodičům a příteli, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia.

Obsah

1.	Pojem účastník civilního řízení.....	5
1.1	Účastníci sporného řízení.....	7
1.2	Účastníci nesporného řízení.....	8
1.3	Způsobilost být účastníkem řízení	10
1.4	Procesní způsobilost	11
1.5	Věcná legitimace.....	13
1.6	Procesní legitimace.....	14
1.7	Práva a povinnosti účastníků	15
1.8	Zastoupení účastníků řízení	16
1.9	Procesní úkony účastníků řízení.....	18
1.9.1	Dělení úkonů účastníků řízení.....	20
2.	Historický vývoj institutu změny v osobách účastníků řízení.....	22
2.1	Civilní řád soudní.....	22
2.2	Občanský soudní řád z roku 1950.....	24
2.3	Občanský soudní řád z roku 1963.....	26
3.	Přistoupení dalšího účastníka	27
3.1	Návrh na přistoupení účastníka	28
3.2	Rozhodnutí o přistoupení účastníka	29
3.3	Opravné prostředky	30
3.4	Účinky přistoupení účastníka.....	30
3.5	Problém s nedostatkem věcné legitimace.....	31
4.	Záměna účastníků	33
4.1	Návrh na záměnu účastníka.....	33
4.2	Rozhodnutí soudu o záměně účastníka	34
4.3	Opravné prostředky.....	35
4.4	Účinky záměny a rozhodování o náhradě nákladů řízení	35
5.	Procesní nástupnictví.....	37
5.1	Singulární sukcese.....	38
5.1.1	Předpoklady pro vyhovění návrhu.....	38
5.1.2	Rozhodnutí soudu a opravný prostředek	39
5.1.3	Procesní následky změny účastníků dle § 107a osř.....	41
5.1.4	Obrana proti zneužití procesního práva v souvislosti s návrhem dle § 107a osř	42
5.2	Univerzální sukcese.....	44
5.2.1	Kdo je nástupcem	45
5.2.2	Rozhodnutí soudu	47

5.2.3 Procesní následky změny účastníků řízení na základě univerzální sukcese
48

6. Závěr	49
7. Resumé	51
8. Seznam použité literatury.....	52

Seznam použitých zkratek

CŘS	Civilní řád soudní
Listina	Listina základních práv a svobod
OSŘ	Občanský soudní řád
OZ	Občanský zákoník
PřemZ	Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ZŘS	Zvláštní řízení soudní
ZP	Zákoník práce

Úvod

Civilním právem procesním, neboli civilním procesem, se rozumí souhrn právních norem, které upravují postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení a právní vztahy, které v důsledku takového řízení vznikají, a zároveň slouží k ochraně soukromých subjektivních práv. Cílem civilního procesu je zajištění realizace práva tím, že dojde k vydání aktu aplikace práva orgány výkonu soudnictví, jehož obsah je určován právem hmotným.¹ Pojem proces pochází z latinského slova *procedere*, které znamená pokračovat či postupovat.²

Soukromoprávní vztahy jsou charakterizovány rovností všech zúčastněných stran. Ve všech případech, kdy se v této oblasti vyskytuje právní konflikt, je účast "nezúčastněného třetího" nezbytná. Tento fakt ovlivnil vývoj civilního procesu a dostupného rozšíření soudní ochrany i v jiných případech jen na dvoustranné spory. Díky tomu vznikly základy pro nesporné řízení a další řízení v rámci civilního procesu.

Civilní proces se zaměřuje na soukromoprávní oblast, ale stále zůstává procesním druhým přímo navazujícím na jednotný proces. Pokud je poskytnutí právní ochrany vhodnější než jiné řešení, může být civilní proces využit i pro jiné vztahy než soukromoprávní. To však je možné jen na základě výslovného ustanovení zákona.³

Tato diplomová práce se bude věnovat účastníkům civilního řízení sporného. Tématem práce je „Změny na straně účastníků civilního řízení“. Aby bylo možné jasně pochopit různé změny, které mohou nastat na straně účastníků řízení, je v první řadě třeba specifikovat účastníka civilního řízení jako takového, jedná se totiž o jeden ze základních pojmových znaků civilního procesu jakožto subjektu civilního procesu. Za účastníka řízení se považuje takový subjekt, o jehož právech a povinnostech má soud v postavení nezúčastněného strany rozhodnout. Jednotlivé změny na straně účastníků řízení, tj. přistoupení, záměna a procesní nástupnictví, budou rozděleny do kapitol, kdy prvně obecně pojednám o daném institutu a následně uvedu, jaké jsou spatřovány rozdíly mezi jednotlivými změnami účastníků řízení.

---

¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. s. 27.

² ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. s. 15.

³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 33-34.

Z obsahového hlediska bude tato diplomová práce systematicky rozdělena do pěti kapitol, kterým předchází úvod a po nichž bude následovat závěr. Každá kapitola bude obsahovat dílčí podkapitoly pro snadnější vysvětlení a následné pochopení dané problematiky.

V první kapitole bude představen pojem účastník civilního řízení. Jedná se o úvodní kapitolu, aby následné pojednání o tématu diplomové práce bylo jasně srozumitelné. Budu jednak pojednávat o účastnících řízení sporného a nesporného, tak i o obecném pojetí, jak každé řízení probíhá, dále bude pojednáno o procesní způsobilosti účastníka řízení dle zákonné úpravy a procesní způsobilostí u fyzických a právnických osob. Dále bude uvedena věcná a procesní legitimace, jakými právy účastníci řízení disponují, jaké mají povinnosti a následně bude pojednáno o zastoupení účastníků v civilním řízení. Na závěr budou představeny úkony, které mohou účastníci v procesním řízení činit. Jedná se o úkony vadné a bezvadné, dále přípustné a nepřípustné či účinné a neúčinné.

Druhá kapitola se bude věnovat historickému vývoji institutu změn v osobách účastníků řízení od Civilního řádu soudního z roku 1895, přes Občanský soudní řád z roku 1950, až do současně platného Občanského soudního řádu z roku 1963.

Od třetí kapitoly se již budu věnovat změnám na straně účastníků civilního řízení, kdy tato část bude jádrem diplomové práce. Třetí kapitola bude zaměřena na přistoupení dalšího účastníka dle § 92 odst. 1 osř. V této kapitole budu pojednávat o podání návrhu na přistoupení účastníka, jeho náležitostech a přípustnosti. Dále bude uvedeno, jakým způsobem soud rozhoduje o přistoupení účastníka, kdy přistoupení nepřipustí a jaké jsou opravné prostředky vůči předmětnému rozhodnutí. Na závěr bude uvedeno, jakým způsobem se soud vypořádá s problematikou nedostatku věcné legitimace.

Čtvrtá kapitola bude pojednávat o dalším způsobu změny účastníků řízení, a to o záměně účastníků dle § 92 odst. 2 osř. Po úvodu do problematiky se stejně jako u přistoupení účastníka zaměřím na podání návrhu na záměnu účastníků, jakým způsobem soud o takovém návrhu rozhoduje a jaké opravné prostředky jsou přípustné proti takovému rozhodnutí. Zaměřím se také na rozhodování o náhradě nákladů řízení účastníka, který z řízení vystupuje a také účastníka, který do řízení vstupuje na místo účastníka vystoupivšího. Na závěr uvedu účinky institutu záměny

účastníků řízení. V této kapitole již bude možné spatřit značné shody s institutem přistoupení účastníka, proto se též zaměřím, zejména z praktického hlediska, na podkapitolu obcházení záměny účastníka návrhem na přistoupení účastníka.

Poslední kapitola, tedy kapitola pátá, se bude věnovat procesnímu nástupnictví. Prvně budu v obecné rovině pojednávat o institutu singulární sukcese dle § 107a osř. Následně bude uvedeno, jaké jsou předpoklady pro vyhovění návrhu dle předmětného ustanovení a jakým způsobem soud o návrhu rozhodne. Následně uvedu, jaké jsou opravné prostředky. Dále se zaměřím na účinky singulární sukcese a na závěr se budu věnovat obraně proti zneužití procesního práva v souvislosti s předmětným návrhem. Ve druhé podkapitole budu pojednávat o institutu univerzální sukcese dle § 107 osř. V této části vymezím, kdo je procesním nástupcem, jakým způsobem soud o takovém nástupnictví rozhodne a následně uvedu účinky procesního nástupnictví při univerzální sukcesi.

Cílem této diplomové práce je zabývat se změnami na straně účastníků civilního řízení, a zároveň každý institut změny řádně představit. Toho bude docíleno zejména prací s odbornou literaturou z oboru civilního práva procesního, obzvláště pro obecné pojetí předmětných institutů. Zároveň bude užitá odborná literatura, která pojednává o historickém vývoji institutu změn účastníků řízení, a to zejména pro porovnání dřívější právní úpravy se současnou. Diplomová práce bude také doplněna odbornými články pro praktický pohled na dané téma, které jsou přístupné v právních vyhledávacích systémech ASPI a Beck-online. V neposlední řadě považuji za velmi podstatnou část diplomové práce práci s konkrétními zákony a s judikaturou, zejména judikáty soudu Nejvyššího nebo Ústavního.

Jako základní prostředek bude užitá metoda analýzy. Pomocí této metody provedu rozbor dílčích částí pro lepší pochopení daného institutu. Na metodu analýzy bude navázána metoda syntézy, na základě které budou jednotlivé dílčí části spojeny do jednoho celku, tedy do jedné kapitoly. Díky této metodě bude jednak obsah diplomové práce systematicky rozdělen do dílčích podkapitol a jednak bude dosaženo celkového vysvětlení tématu diplomové práce. Dále užiji metodu historickou ve spojení s metodou komparace, a to v souvislosti s druhou kapitolou, kde bude pojednáváno o historickém vývoji institutu změn v osobách účastníků řízení až do současnosti. Metoda komparace bude užitá i ve vztahu

přistoupení a záměny účastníků řízení, a to z důvodu totožných prvků těchto dvou institutů. Pro práci s judikaturou bude užita metoda analytická.

1. Pojem účastník civilního řízení

Pojem účastník řízení je jedním ze základních pojmů celého civilního procesu, jelikož nemůže existovat řízení bez účastníka. Dále je tomu tak z důvodu, že se v řízení vždy rozhoduje o určitých právech a určitých povinnostech takového účastníka. Nejedná se tedy o rozhodování o právech a povinnostech obecně, abstraktně či bez nějakého určitého vztahu ke konkrétním osobám. Takový přístup by byl civilnímu procesu zcela cizí.

Justice jako třetí moc ve státě, povoláná k řešení sporů a ochraně práv, vždy vydává svá právně závazná rozhodnutí o konkrétních právech a povinnostech či konkrétních právních vztazích konkrétních osob. Za tento individuální právní rámec rozhodování soudů nesahá. Proto musí být jak předmět rozhodování, tak osoby, jichž se týká (tedy účastníci), vždy přesně individualizovány.

V současné době představuje značný význam účastenství v civilním procesu rostoucí důraz na ochranu základních práv a svobod v evropském i našem měřítku, jelikož mezi tato práva se řadí právě i „právo na spravedlivý proces“, které je obsaženo ve čl. 38 Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, dále jen „*Listina*“, a dále ve čl. 6 Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, dále jen „*Úmluva*“. Právo na spravedlivý proces zahrnuje mj. oprávnění se vždy jako účastník ke všemu v řízení vyjádřit.

Pojem účastník řízení je třeba chápat v přesně vymezeném procesním slova smyslu (jde o *terminus technicus*), nikoliv v obecném slova smyslu. Procesní účastenství spočívá v tom, že pouze osobě účastníka vznikají procesní práva a povinnosti a pouze o jeho právech a povinnostech se v řízení jedná. Stejně je tomu tak i ve výsledku, kterým je soudní rozhodnutí. A to bez ohledu na to, zda byl fyzicky přítomen, či zda svá práva vykonával prostřednictvím svého zástupce.⁴

Dále je třeba uvést, že pojem účastníka je třeba chápat v přesně vymezeném procesním slova smyslu, nikoliv ve smyslu hmotněprávním. V tomto směru se jedná o to, že procesní účastenství není závislé a ani není nutně spojeno

---

⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 130.

s hmotněprávním účastenstvím v právním vztahu, který je předmětem řízení. Jinak řečeno, účastník zpravidla je, ale nezbytně nemusí být, nositelem těch práv a povinností, o nichž se v řízení jedná. Postačí, když to o sobě žalobce (pokud jde o práva) a o žalovaném (pokud jde o povinnosti) tvrdí.

Procesní práva a povinnosti účastníků se prolínají celým procesem, tedy od jeho začátku (tj. od podání žaloby) do konce (tj. do doby, kdy rozsudek nabude právní moci), eventuálně i dále. Proto musí soud hned od začátku řízení přesně vědět, kdo je jeho účastníkem, a nemůže připustit nejasnost nebo neurčitost v tomto směru. Je totiž jeho povinností starat se o to, aby pouze účastníci dostali rovnou příležitost k realizaci svých procesních práv, tj. stejné možnosti k jejich uplatnění dle ustanovení § 18 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, dále jen „osř“. Pochybení soudu v tomto směru by bylo závažnou procesní vadou, tzv. zmatečností.⁵

Současná právní úprava rozlišuje tři definice účastníků. První definice účastníků zní, že dle ustanovení § 90 osř jsou účastníky sporného řízení žalobce a žalovaný. Účastníky nesporného řízení podle ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dále jen „zřs“, jsou navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje (např. řízení o prohlášení člověka za nezvěstného), tj. druhá definice účastníků. Třetí definice účastníků vyplývá z ustanovení § 6 odst. 1 zřs, které stanoví, že účastníky řízení jsou navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno, je-li ze zákona možné zahájit řízení i bez návrhu (např. řízení ve věcech péče o nezletilé).⁶

Rozhodující skutečností pro určení, kdo je účastníkem sporného řízení je v zásadě to, kdo podal návrh k soudu, tj. žalobce či navrhovatel, a dále ten, vůči komu je žalovaný návrh uplatňován, tj. žalovaný či odpůrce. Tedy, postavení účastníka závisí na formálním označení v návrhu, který je ve své podstatě nezávislý na právu hmotném. Naopak pro vznik účastenství v řízení nesporném není podstatné, zda je účastník řízení v návrhu za účastníka označen. V nesporném řízení platí, že pokud se řízení neúčastní někdo, jehož práva nebo povinnosti mají být v řízení projednána, soud takového účastníka do řízení přibere.

---

⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 131.

⁶ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 2.

Pro procesní postavení účastníka je zcela relevantní hmotněprávní otázka věcné legitimace, tato otázka bude teprve řešena v průběhu samotného řízení.⁷

1.1 Účastníci sporného řízení

Ve sporném řízení (latinsky *jurisdictio contentiosa*) jsou projednávány a rozhodovány rozpory mezi hmotněprávními zájmy subjektů soukromoprávních vztahů, proto se také hovoří o reparační funkci sporného řízení. V tomto řízení jsou účastníci, neboli procesní strany, vůči sobě v poměru vzájemných odpůrců a mají protikladný zájem na výsledku procesu. Sporné řízení lze tak definovat podle dvou pojmových znaků – kontradiktorního postavení stran a formálního pojetí účastenství. Kontradiktornost vyplývá z modelu základního procesního vztahu, na němž je sporné řízení založeno. Formální pojetí účastenství je potom při relativní nezávislosti žalobního práva na konkrétním subjektivním hmotném právu jediným možným řešením určení okruhu účastníků ve sporném řízení.⁸ Dalším pojmovým znakem každého sporného řízení je vázanost soudu žalobním návrhem, která koresponduje i s kontradiktorním postavením sporných stran a protikladností jejich právních zájmů a cílů. Soud žalobě ve vztahu ke konkrétnímu žalobnímu nároku vždy buď vyhoví, nebo ji zamítne. Nikdy nemůže rozhodnout jinak – přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal. Soud je tak ve sporném řízení závěrečným žalobním návrhem zcela vázán a rozhoduje pouze o něm.⁹ Zásadami, které ovládají takové řízení, jsou například zásada dispoziční, zásada projednací, zásada kontradiktornosti, zásada arbitrárního pořádku, zásada rovnosti účastníků, zásada ústnosti, zásada veřejnosti, zásada volného hodnocení důkazů aj.

Účastníky sporného řízení označujeme jako žalobce a žalovaného. Jde o určení okruhu účastníků řízení, jež vyplývá z dispoziční zásady civilního procesu. Takové označení účastníků řízení je obsaženo v ustanovení § 90 osř. O tom, kdo bude účastníkem řízení rozhoduje žalobce, který vlastním jménem podává žalobu k soudu, jíž se domáhá poskytnutí soudní ochrany svému subjektivnímu právu nebo zákonem chráněnému zájmu. Tím sebe staví do procesní role žalobce a toho, proti

⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. s. 134.

⁸ COUFALÍK, P. *Procesněprávní vztah*. 1. vyd. s. 56.

⁹ TVRDÍK, I. *(Ne)sporná řízení*. *Právní rozhledy*, 2023. č. 1, s. 17-23. Dostupné z:

<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpxa4s7gfpxgxzrg4xhg2zt&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

komu žalobu podává, do role žalovaného, který podle žalobcova tvrzení jeho právo ohrožuje nebo porušuje.

Označení žalobce a žalovaný nesou strany sporu od zahájení řízení až po pravomocné ukončení řízení. Po celou dobu řízení jsou také žalobce a žalovaný nositeli procesních práv a povinností, které účastníkům řízení přísluší. Okolnost, zda jsou žalobce nebo jím označený žalovaný nositeli práv a povinností, o kterých se v řízení jedná, je při vymezení okruhu účastníků sporného řízení zcela irelevantní.¹⁰ Změny v osobách účastníků řízení jsou možné pouze na základě zákona.¹¹

Řízení je zahájeno dnem, kdy dojde žaloba soudu. Zahájení řízení vyvolá ex lege určité právní účinky. K tzv. procesněprávním účinkům patří např. vznik překážky litispendence, perpetuatio fori, vyčerpání práva žalobce volit mezi více příslušnými soudy tam, kde to občanský soudní řád výslovně umožňuje, a dále vznik povinnosti soudu provést řízení a za předpokladu jeho přípustnosti, tj. zjištění existence všech náležitostí žaloby a procesních podmínek, vydat meritorní nebo procesní rozhodnutí. K tzv. hmotněprávním účinkům patří zachování promlčecích a prekluzivních lhůt, u kterých hmotné právo váže existenci subjektivního práva na jeho uplatnění v určité lhůtě u soudu. Promlčecí a prekluzivní lhůty jsou zachovány, bylo-li řízení zahájeno nejpozději posledním dnem jejich běhu.¹²

Tato diplomová práce bude zaměřena právě na změny účastníků sporného řízení, o kterých bude pojednáváno v následujících kapitolách.

1.2 Účastníci nesporného řízení

Historický vývoj civilního soudního řízení vede k tomu, že se tento proces dále diferencuje. Základem zůstává proces sporný, avšak významně se rozšiřuje okruh věcí, které zákonodárce (buď z povahy věci anebo z jiných důvodů) svěřuje civilnímu soudnímu řízení, aniž je dán pro to předpoklad v podobě sporu o právo a tedy i možnost vytvoření úplného trojstranného procesně právního vztahu. To

---

¹⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. s. 154-155.

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. července 2009, sp. zn. 28 Cdo 3412/2008

¹² STAVINOHOVÁ, J. *Řízení sporné*. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1. 1488 s. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document/view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrguxhe2l2mvxgsx3tobxe3tf&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

reflekoval již zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného, který na našem území platil do roku 1950. Poté byl společně s civilním řádem soudním, který upravoval civilní řízení sporné, zrušen. Následující dva občanské soudní řády (z roku 1950 a 1963) stály na stanovisku jednotného řízení, byť v obou z nich se objektivně dané zvláštnosti některých nesporných řízení prosazovaly, aniž by tak byly pojmenovány.

Výraznější tendence ke zdůraznění odlišností sporného a nesporného řízení se více začaly projevovat po roce 1989, kdy do současně platného občanského soudního řádu byly řadou novelizací vneseny prvky spojené výlučně s procesem sporným. Tak se již v rámci jednotného občanského soudního řádu od počátku devadesátých let začala vytvářet, a dále pak prohlubovat, diferenciací obou druhů nalézacího řízení.¹³

Právní úpravu nesporného řízení (latinsky *jurisdictio voluntaria*) nalezneme od 1.1.2014 v zákoně o zvláštních řízeních soudních (dříve byla řízení upravena v páté hlavě třetí části občanského soudního řádu pod názvem „Zvláštní ustanovení“).¹⁴ Cílem nesporného řízení je úprava poměrů mezi účastníky, kteří nemají postavení odpůrcích stran, nejedná se tedy o řešení rozporu mezi hmotněprávními zájmy účastníků, proto má řízení spíše preventivní funkci tím, že se právní vztahy postaví na pevný základ, a předejde se tak vzniku možných budoucích sporů.¹⁵ Účastníkem řízení tak může být i jen jeden subjekt, ale může jich být více. Přitom každý účastník má postavení, které je nezávislé na ostatních účastnících. Základním znakem řízení nesporného je zvýšený zásah státu uplatněním například zásady oficiality, zásady vyšetřovací, zásady vyloučení možnosti uzavřít soudní smír, zásady vyloučení institutů společenství účastníků, vedlejšího společenství apod. Pro nesporné řízení zásadně platí výlučná místní příslušnost soudu.¹⁶ Ve věci samé rozhoduje soud usnesením. To je oproti spornému řízení opačné pravidlo. Rozsudkem rozhoduje soud jen tam, kde to zákon výslovně stanoví. Bude tomu tak v případě, pokud se jedná o otázky osobního

---

¹³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 357.

¹⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. s. 286.

¹⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. s. 52.

¹⁶ STAVINOHOVÁ, J. *Řízení sporné*. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1. 1488 s. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document/view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrguxhe2l2mvxgsx3tobxxe3tf&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

stavu, a to např. ve věci svéprávnosti dle ustanovení § 40 zřs nebo ve věci prohlášení člověka za mrtvého dle § 56 zřs. Oproti spornému řízení, v němž je výrok rozsudku zásadně závazný jen pro účastníky řízení a pro orgány, je výrok rozsudku ve věci osobního stavu závazný pro každého.¹⁷

V ustanovení § 6 zřs nalezneme definice účastníků nesporného řízení. Podle odstavce prvního je účastníkem řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, navrhovatel a také ten, jehož práva nebo povinnosti mají být v řízení projednána. Dále odstavec druhý praví, že účastníky řízení jsou navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje. V tomto případě může být účastníkem pouze ten, komu toto postavení zákon výslovně přiznává (např. v řízení o pozůstalosti). Tyto definice účastníků jsou převzaty z ustanovení § 94 odst. 1 a 2 osř, ve znění účinném do 31.12.2013.¹⁸

Jak je z výše uvedeného a podkapitoly „Účastníci sporného řízení“ patrné, každé řízení obsahuje odlišné označení účastníků řízení. Setkala jsem se s názory, kdy by bylo vhodnější, aby oba druhy řízení užívaly jednotnou zákonnou definici účastníků, a to z důvodu praktického užívání. Dle mého názoru je užití odlišného označení účastníků řízení zcela na místě, kdy se tímto předejde vzniku pochybností o tom, o jaké řízení se vlastně jedná.

1.3 Způsobilost být účastníkem řízení

Způsobilostí být účastníkem řízení, neboli tzv. procesní subjektivita, se rozumí právní způsobilost být nositelem procesních práv a procesních povinností. Jde o způsobilost být subjektem procesněprávního vztahu jako jednoho ze základních předpokladů v zahájeném občanském soudním řízení.¹⁹ Občanský soudní řád v ustanovení § 19 v zásadě odkazuje do sféry hmotného práva a přiznává způsobilost být účastníkem řízení každému, kdo má právní osobnost, tedy právní subjektivitu. Takovou způsobilostí disponují fyzické osoby, které mají tuto způsobilost od narození²⁰ až do smrti, popř. prohlášení za mrtvého. Právnícké osoby disponují procesní subjektivitou od jejich vzniku dnem zápisu do veřejného

---

¹⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 364.

¹⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. s. 286.

¹⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. s. 101.

²⁰ Dle § 25 OZ je způsobilost být účastníkem řízení přiznána i nascituru, kdy se na počaté dítě hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům.

rejstříku dle § 126 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, dále jen „oz“, nebo dnem nabytí účinnosti zákona, na základě kterého byly zřízeny, pokud zákon nestanoví den pozdější (§ 126 odst. 2 oz), až do jejich zániku. Avšak takovou způsobilostí nedisponují odštěpné závody, jelikož nemají právní osobnost.²¹ V neposlední řadě disponuje způsobilostí být účastníkem řízení také stát, a to v případě, že vystupuje v oblasti soukromého práva.

Pro pracovněprávní vztahy vymezuje způsobilost ustanovení § 6 an. zákona č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, dále jen „zp“.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že způsobilost být účastníkem řízení je jednou z procesních podmínek účastenství. Jestliže účastník nikdy jako subjekt procesního práva neexistoval tak, jak je označen v návrhu na zahájení řízení, případně ztratí-li procesní subjektivitu po zahájení řízení, aniž by měl právního nástupce²², jedná se o důvod pro zastavení řízení, jelikož není splněna jedna z neodstranitelných podmínek řízení dle ustanovení § 104 odst. 1 osř.²³²⁴

V občanském procesním právu také nalezneme institut výjimečného přiznání způsobilosti být účastníkem řízení osobám, které nemají právní osobnost. Pojednává o tom ustanovení § 19 osř, které stanoví: „...*jinak ten, komu ji zákon přiznává*“. Typickým příkladem přiznání způsobilosti být účastníkem řízení je např. státnímu zastupitelství dle § 35 osř či správci daně dle § 10 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., Daňový řád.²⁵

1.4 Procesní způsobilost

Vymezení procesní způsobilosti nalezneme v ustanovení § 20 osř, které stanoví, že každý může před soudem jako účastník samostatně jednat v tom rozsahu, v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti. Stejně jako u způsobilosti být účastníkem řízení je třeba rozlišovat, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu.²⁶

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. září 1999, sp. zn. 20 Cdo 2380/98.

²² Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2013, sp. zn. 28 Cdo 3631/2012.

²³ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2010, sp. zn. 30 Cdo 792/2010.

²⁴ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 11.

²⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. s. 102.

²⁶ SCHELLEOVÁ, I. *Český civilní proces*. Vysokoškolská právnická učebnice. s. 241.

U fyzických osob vzniká procesní způsobilost v plném rozsahu dovršením 18. roku života (§ 30 oz). Před dosažením zletilosti vznikne procesní způsobilost buď přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství. V případě nezletilých účastníků řízení je způsobilost omezena v takovém rozsahu, v jakém jsou schopni samostatně právně jednat na základě rozumové a volní vyspělosti, jež odpovídá jejich věku (§ 31 an. oz). Osoby, které jsou omezeny ve svéprávnosti mají procesní způsobilost pouze v takovém rozsahu, v jakém nejsou omezeni ve svéprávnosti. Procesní způsobilost však nemají osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům. Svéprávnost trvá zásadně do smrti.

V pracovněprávních vztazích platí o procesní způsobilosti ustanovení § 6 an. zp.

Pokud jde o cizince, jejich procesní způsobilost se řídí právním řádem státu, jehož je cizinec příslušníkem, avšak postačí, má-li procesní způsobilost podle českého práva (ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém).²⁷

Procesní způsobilost právnické osoby vzniká obdobně jako procesní subjektivita, tedy dnem jejího vzniku a zaniká dnem jejího zániku. V ustanovení § 21 osř je uvedeno, které osoby mohou za právnickou osobu jednat. Nejčastěji za právnickou osobu jedná její statutární orgán nebo pověřený zaměstnanec či člen nebo vedoucí odštěpného závodu, anebo prokurista. Každý, kdo jedná za právnickou osobu, musí své oprávnění řádně prokázat. V téže věci může za právnickou osobu současně jednat pouze jedna fyzická osoba. Za právnickou osobu však nemůže jednat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy právnické osoby. V případě, že se u právnické osoby prokáže nedostatek procesní způsobilosti, zpravidla z důvodu absence osoby, která by za ní mohla řádně jednat nebo existence rozporu zájmu zastupující osoby se zájmy právnické osoby, bude právnické osobě ustanoven opatrovník dle § 29 odst. 2 osř, je-li nebezpečí z prodlení.

Stát v civilním řízení v případě věcí majetkových zastupuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v případech stanovených zákonem č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, či organizační složka státu příslušná podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím

---

²⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 134.

vystupování v právních vztazích. Stát má být označen jako „Česká republika“ s dodatkem příslušné organizační složky, která za stát před soudem vystupuje (např. „Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti“). Proto není správným postupem žalobce, když za žalovaného označí pouze stát, bez uvedení jakékoli organizační složky.²⁸ Nelze však ignorovat, že stát je ve své podstatě nedílným celkem. Proto by soud měl při neuvedení organizační složky ze strany žalobce sám uzavřít, která součást státu má v daném případě za stát jednat. Takže neuvedení organizační složky státu nemá mít za následek zastavení řízení. V případě, že účastník sice k označení žalovaného „Česká republika“ připojí dodatek o organizační složce, ale je nesprávný, soud je tímto označením vázán, ale má účastníka na jeho zjevné nepochopení upozornit a umožnit mu uvedení správného označení.

Před soudem pak jménem státu jedná zaměstnanec Úřadu pověřený generálním ředitelem nebo vedoucí organizační složky nebo jím pověřený zaměstnanec. Obdobně zde platí pravidlo, že jménem právnické osoby může jednat jen jedna fyzická osoba, jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy zastoupené právnické osoby, a dále, že každý musí své oprávnění jednat za stát řádně prokázat. Totéž pravidlo platí i pro zastupování obce, resp. při zastupování vyššího územního samosprávného celku.²⁹

Osoby, kterým byla zákonem přiznána způsobilost být účastníky řízení, mají v tomto rozsahu též procesní způsobilost.³⁰

Nedostatek procesní způsobilosti je nedostatkem podmínky účastenství v řízení. Avšak na rozdíl od způsobilosti být účastníkem řízení, je možné nedostatek procesní způsobilosti zhojit.

1.5 Věcná legitimace

Věcnou legitimací se rozumí hmotněprávní vztah účastníka k projednávané věci. Věcně legitimovaný účastník je ve sféře hmotného práva skutečným nositelem tvrzeného práva nebo jemu odpovídající tvrzené povinnosti. S ohledem na strany sporu rozlišujeme aktivní věcnou legitimaci na straně, která se domáhá ochrany svého práva, tj. žalobce. Svou věcnou legitimaci tvrdí sice žalobce od počátku,

---

²⁸ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 1996, sp. zn. 3 Cdon 451/96

²⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání, s. 135.

³⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. s. 141-144.

avšak teprve v řízení se ukáže, zda skutečně legitimován je. K absence aktivní legitimace na straně žalobce může dojít například tehdy, jestliže soud ve vlastnickém sporu zjistí, že žalobce, ač to o sobě tvrdí, není vlastníkem věci, o niž vede spor.

Pasivní věcnou legitimaci nese strana, která právo aktivní strany ohrozila nebo jej porušila, tj. žalovaný. K absenci pasivní věcné legitimace na straně žalovaného může dojít tehdy, pokud například soud ve sporu o náhradu škody zjistí, že žalovaný, ač to o něm žalobce tvrdí, za škodu neodpovídá. Z toho je zřejmé, že má-li být žalobce se svou žalobou úspěšný, musí být dána jak aktivní věcná legitimace na straně žalobce, tak i pasivní věcná legitimace na straně žalovaného, které si jako subjektivní právo a povinnost navzájem odpovídají.³¹

Věcná legitimace není však procesní podmínkou a ve sporném řízení ani podmínkou pro vznik účastenství. Posouzení její existence je samotným předmětem řízení a její nedostatek, není-li napraven, se promítne v zamítnutí žaloby.³²

1.6 Procesní legitimace

O procesní legitimaci lze hovořit, pokud konkrétní právní norma umožňuje podat žalobu nebo návrh tomu, kdo by jinak dle hmotného práva k tomu legitimován nebyl. Např. dle ustanovení § 315 osř může podávat návrhy proti dlužníku povinného přímo oprávněný, ačkoliv závazkový právní poměr existuje mezi povinným a jeho dlužníkem.³³ Takto je věřitel nikoli věcně (pohledávka mu totiž podle hmotného práva nenáleží), nýbrž procesně legitimován, protože možnost domáhat se s úspěchem vyplacení pohledávky dlužníkovi od jeho dlužníka, tzv. poddlužníka, je mu dána procesním, a to exekučním právem. Zároveň je dán právní zájem procesně legitimovaného věřitele.³⁴

---

³¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 137-138.

³² SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. s. 58.

³³ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. s. 59.

³⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 137-139.

1.7 Práva a povinnosti účastníků

K procesním právům účastníků patří především jejich právo dispoziční, které se realizuje dispozičními procesními úkony. Žalobce je oprávněn podat žalobu, a tím zahajuje řízení (§ 79 osř), v průběhu řízení může žalobce měnit žalobu nebo ji vzít zpět (§ 95 a § 96 osř), účastníci mohou uzavřít smír (§ 99 osř) apod. Tato dispoziční oprávnění jsou výraznější v řízení sporném, kde je žalobce někdy označován jako pán sporu (*dominus litis*). Ten totiž svými úkony určuje, zda a v jakém rozsahu má soud o jeho právech rozhodovat. V nesporném řízení má účastník rovněž významné postavení, ale více se zde uplatní zásada oficiality, kdy možnost dispozičních úkonů je značně oslabena.

Pro řádný průběh procesu disponují účastníci řadou dalších procesních práv. Mají tak právo, aby jim byly doručovány listiny, z nichž pak zejména žaloba žalovanému a rozsudek všem účastníkům, a to do vlastních rukou. Účastníci mají právo, aby byli předvoláni ke všem jednáním a mohli se vyjádřit ke všem návrhům a důkazům, a dále mají právo na závěr shrnout své návrhy a vyjádřit se jak k dokazování, tak i k právní stránce věci. Těmito oprávněními se realizuje obecná právní zásada „*audiatur et altera pars*“. Účastníci mají právo vyjádřit se o osobách soudců z hlediska jejich podjatosti, právo nahlížet do spisu ve své věci apod.

Základní procesní povinností účastníka je povinnost starat se o proces. Konkrétní procesní povinnosti většinou tvoří rub procesních oprávnění. Jestliže např. jsou účastníci podle § 120 odst. 1 osř povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení, je to zároveň jejich právem. Nesplnění této povinnosti včas je ve sporném řízení sankcionováno neunesením tzv. důkazního břemene, a tedy neúspěchem ve sporu. Nesplnění jiných procesních povinností, jako např. povinnosti na předvolání se dostavit k výslechu, může být vynucováno, resp. sankcionováno předvedením, pořádkovou pokutou či vykázáním z jednací síně. Procesní sankcí za nesplnění povinnosti dostavit se k jednání je i rozsudek pro zmeškání.

Práva a povinnosti účastníků vykonává procesně způsobilý účastník sám, procesně nezpůsobilý účastník je vykonává prostřednictvím svého zástupce. Avšak i procesně způsobilý účastník má právo nechat se zastupovat zástupcem, kterého si

zvolí. Takový zástupce se nazývá zmocněnec a v procesu jedná za účastníka na základě plné moci.³⁵

1.8 Zastoupení účastníků řízení

Zástupcem účastníka řízení je ten, kdo je oprávněn jednat jménem účastníka na základě dohody. Každý, kdo v řízení vystupuje jako zástupce účastníka, je povinen své oprávnění prokázat již při prvním úkonu, který ve věci učinil. Z procesního jednání zástupce vznikají práva a povinnosti přímo osobě zastoupeného.

Procesní právo rozlišuje jednak zastoupení na základě zákona dle ustanovení § 22 až § 23 osř. Takové zastoupení se týká fyzických osob, které před soudem nemohou samostatně jednat. Tyto osoby musí být zastoupeny svým zákonným zástupcem, který za ně činí potřebné procesní úkony. Zastoupením procesně nezpůsobilý účastník nepozbývá procesního postavení účastníka a naproti tomu jeho zákonný zástupce se nestává účastníkem řízení. Podle ustanovení § 892 a násl. oz jsou zákonným zástupcem nezletilého jeho rodiče, případně dle § 928 oz poručník. Namísto rodičů může soud ustanovit dítěti tzv. kolizního opatrovníka pro dané řízení, a to v případě, že by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodičem a dítětem nebo mezi dětmi těchto rodičů. Takovým opatrovníkem je zpravidla orgán vykonávající sociálněprávní ochranu dětí. V případě zákonného zastoupení osoby, která byla omezena ve svéprávnosti, ustanoví soud opatrovníka podle § 465 a násl. oz.³⁶

Dalším typem zastoupení účastníka je zastoupení na základě rozhodnutí soudu dle § 29 až § 31 osř. Tento druh zastoupení přichází v úvahu jak u osob fyzických, tak i u osob právnických. Jestliže fyzická osoba, která jako účastník řízení nemůže před soudem samostatně jednat, není zastoupena a je-li nebezpečí z prodlení, bude jí soudem dle § 29 odst. 1 osř ustanoven opatrovník. V případě, že prodlení nehrozí, soud v řízení vyčká na rozhodnutí opatrovnického soudu v případě zletilých. V případě nezletilých vyčká na ustanovení zákonného zástupce. Za tímto účelem může soud dle § 109 osř probíhající řízení přerušit.

---

³⁵ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Vysokoškolská učebnice. 5. aktualizované vyd. s. 152-154.

³⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. s. 106.

K ustanovení opatrovníka soudem může dojít i v případě právnické osoby, která před soudem nemůže vystupovat jako účastník řízení z důvodu, že tu není osoba oprávněná za ní jednat či existuje sporná skutečnost o tom, kdo je osobou oprávněnou za ní jednat. K takovému ustanovení opatrovníka může dojít pouze v případě, je-li tu nebezpečí z prodlení. Jestliže tu nebezpečí z prodlení není, soud vyčká, až bude právnické osobě ustanovena osoba oprávněná za ní jednat před soudem, případně, až si právnická osoba zvolí zmocněnce s procesní plnou mocí. Do té doby může soud též řízení přerušit dle § 109 odst. 1 písm. a) osř.

Dále občanský soudní řád umožňuje ustanovení opatrovníka, a to fyzické i právnické osobě, kteří sice disponují procesní způsobilostí, avšak se nemohou řízení účastnit či svá práva a povinnosti řádně vykonávat. U fyzických osob se jedná např. o situace, kdy v řízení o pozůstalosti nebyl dosud stanoven okruh dědiců zůstavitele nebo pokud jde o účastníka, jehož pobyt není znám. Důvodem pro ustanovení opatrovníka takovým osobám je zejména nutnost ochrany práv těchto účastníků.

Opatrovníkem lze ustanovit také advokáta, avšak pouze v případě, jestliže jím nemůže být ustanoven někdo jiný. Taková činnost advokáta se považuje za poskytování právních služeb. Advokát je povinen takové ustanovení přijmout a vykonat, ledaže má řádný důvod, pro který by byl nucen ustanovení odmítnout.³⁷³⁸

Dalším druhem zastoupení účastníka řízení je zastoupení na základě plné moci dle § 24 a násl. osř. Tento typ zastoupení vychází z práva na právní pomoc garantované čl. 37 odst. 1 Listiny. Účastník řízení tak nemusí svá práva a své povinnosti během řízení vykonávat sám, ale jsou vykonávána prostřednictvím zvoleného zmocněnce. Přitom platí, že v téže věci může mít účastník pouze jednoho zvoleného zástupce.

Zastoupení vzniká na základě dohody o procesním zastoupení mezi účastníkem a zástupcem, a to ve formě příkazní či mandátní smlouvy. Zastoupení vzniká v momentě, kdy je soudu prokázána existence zastoupení účastníka příslušným zástupcem účastníka nebo účastníkem, a zaniká v době, kdy účastník nebo zástupce oznámí soudu ukončení zastoupení. Každý, kdo v řízení vystupuje jako zástupce účastníka, je povinen své oprávnění doložit již při prvním úkonu,

---

³⁷ Viz § 19 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

³⁸ ZÁHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. s. 148-150.

který ve věci učinil. Zpravidla se jedná o podání žaloby či první písemné vyjádření zástupce k věci či první účast při jednání. Dokladem potvrzujícím zastoupení je právě plná moc, kterou lze udělit písemně či ústně do protokolu.³⁹

Podstatnými náležitostmi plné moci jsou zejména označení zastupovaného účastníka, označení zmocněnce, určení věci, v níž se plná moc uděluje, určení rozsahu zmocnění, den vyhotovení plné moci a podpis zmocnitele a zmocněnce.

Druhy plné moci rozlišujeme podle toho, v jakém rozsahu je plná moc zástupci udělována. Generální plná moc se uděluje ke všem právním úkonům, zatímco speciální plná moc se uděluje pouze k určitým úkonům či k určitému jednání. Dále se uděluje procesní plná moc advokátovi, který zastupuje účastníka v řízení před soudem. Existuje také substituční plná moc, kterou uděluje zástupce další osobě – podzástupci, avšak pouze v případě, kdy s tím zastoupený souhlasí.

Za zastoupení ve smyslu ustanovení § 22 a násl. osř však nelze pokládat jednání za právnickou osobu, za stát nebo za vyšší územní samosprávný celek dle § 21 až § 21b osř. Takové jednání je přímým jednáním účastníka.⁴⁰

1.9 Procesní úkony účastníků řízení

Procesním úkonem účastníka řízení se rozumí projev vůle adresovaný soudu, který směřuje k uplatnění procesních práv, ke splnění procesních povinností nebo k jiným procesním následkům, které s takovým projevem právní předpisy spojují.⁴¹ Právní úprava civilního procesu je postavena na zásadě bezformálnosti procesních úkonů účastníků, tedy účastník řízení může provádět úkony jak v písemné, tak i v ústní formě. To však platí pouze v případě, pokud zákon nestanoví určitou formu, případně pokud není soudem stanovena určitá forma, např. vyjádření k výzvě dle ustanovení § 114b osř musí mít písemnou formu.

V praxi se nejčastěji vyskytují procesní úkony v písemné formě. Rozlišují se dvě podoby – podoba elektronická a podoba listinná. Jedním z hlavních rozdílů mezi těmito podobami je počet stejnopisů. Zatímco při úkonu v elektronické podobě není třeba dodávat další stejnopisy, tak u podoby listinné je třeba vyhotovit a dodat soudu tolik stejnopisů, aby jedním stejnopisem disponoval soud a dále

---

³⁹ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 32.

⁴⁰ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 25.

⁴¹ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vyd. s. 258.

každý další účastník. Stejnopis, kterým disponuje soud, je založen do soudního spisu.⁴²

Procesní úkony musí být učiněny zpravidla výslovně, a to konáním (§ 41a odst. 1 osř). Pouze v určitých případech zákon umožňuje účastníkovi učinit úkon konkludentně či nekonáním. Například ustanovení § 101 odst. 4 osř praví, že „*Vyzve-li soud účastníka, aby se vyjádřil o určitém návrhu, který se dotýká postupu a vedení řízení, může připojit doložku, že nevyjádří-li se účastník v určité lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námítky.*“ Bude tomu tak například za situace, kdy má být soudem (či soudním exekutorem) stanoven znalec. Než soud (či soudní exekutor) vydá usnesení o ustanovení znalce, je třeba, aby účastníci řízení byli vyzváni, aby se k takovému ustanovení vyjádřili. K této výzvě je soud (či soudní exekutor) oprávněn připojit doložku dle § 101 odst. 4 osř. Jde o soudcovskou lhůtu, jejíž délka se stanoví podle okolností konkrétní věci a může být prodloužena dle § 55 osř. Účastníci řízení musí být též vyzváni, aby se vyjádřili ke stanovení znalce až v usnesení, kterým byl znalec ustanoven z důvodu hospodárnosti řízení (například tam, kde je znalec ustanoven mimo jednání).⁴³

Procesní úkony působí vůči soudu v okamžiku, kdy mu dojdou. Jsou však případy, kdy procesní úkony způsobí zamýšlené účinky pouze tehdy, pokud soud svým rozhodnutím účinky takového úkonu přizná. Může se jednat např. o schválení smíru dle § 99 odst. 1 osř či přiznání návrhu na přerušování řízení dle § 110 osř.

Účastník řízení je dle ustanovení § 41a odst. 4 osř oprávněn svůj procesní úkon odvolat, a to pouze v případě, že odvolání procesního úkonu dojde soudu nejpozději spolu s tímto úkonem. Odvolat je možné pouze takový úkon, jehož povaha to připouští. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 2. července 2009, sp. zn. 30 Cdo 4822/2007 konstatoval, že „*pokud by v týž den např. poštou došla obě žalobcova podání, nezávisle na faktickém doručení podání soudní kanceláři, neboť v takovém případě by účinek předvídaný v § 41a odst. 4 osř (odvolání procesního úkonu) nastal.*“

---

⁴² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. s. 184.

⁴³ POLÁČEK, B. *Znalec v exekčním řízení podle nového znaleckého zákona.* KomL. – Komorní listy (Wolters Kluwer), 2020. č. 4. s. 9. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/287856/1/2#>

Mezi úkony, jež není možné odvolat se řadí např. návrh na zahájení řízení, odvolání či dovolání, kdy zákon těmto úkonům stanoví jiný způsob odstranění jejich procesních účinků, a to např. zpětvzetí žaloby či zpětvzetí odvolání. Zároveň z ustanovení § 41a odst. 4 osř vyplývá, že nelze odvolat procesní úkon účastníka, který byl učiněn během jednání.⁴⁴

1.9.1 Dělení úkonů účastníků řízení

Úkony účastníků řízení lze dělit podle toho, zda obsahují vady, a to na úkony řádné (tj. bezvadné) či vadné. Občanský soudní řád v ustanovení § 42 odst. 4 vymezuje základní náležitosti podání účastníka řízení. Z podání musí být patrné, kterému soudu je určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje. Dále musí být datováno a podepsáno. Podání v listinné podobě je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba. Další náležitosti podání jsou stanoveny pro žalobu (§ 79 osř), odvolání (§ 205 osř) apod. Podání, které obsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, je bezvadné. Pokud účastník podá podání, které je vadné, bude soud postupovat podle ustanovení § 43 odst. 1 osř a vyzve podatele k odstranění vad. Zároveň účastníka poučí, jakým způsobem vady odstranit a k odstranění vad určí podateli lhůtu. Jestliže podatel ve stanovené lhůtě vady neodstraní, soud podání zamítne a k ostatním podáním již nepřihlíží (§ 43 odst. 2 osř).

Dále se úkony dělí podle toho, zda jsou přípustné – na přípustné a nepřípustné. Ve svých procesních podáních účastníci řízení uvádějí všechny podle svého názoru právně významné okolnosti, uvádějí svá tvrzení a označují důkazy k jejich prokázání. Obsahem procesního podání může být v zásadě cokoli. Účastníku řízení je poskytnut široký prostor pro vyjádření. Z pohledu procesního práva tak půjde o procesní úkon přípustný. V ustanovení § 41a odst. 2 a 3 osř zákon výslovně uvádí úkony nepřípustné. Jde o úkon účastníka, který je vázán na splnění podmínky či doložení času, a úkon, který není za řízení přípustný. K takovému úkonu účastníka řízení se nepřihlíží. Nepřípustným úkonem je např. návrh na změnu účastníků řízení během řízení odvolacího či jsou nepřípustné opravné prostředky, jejichž podání je vyloučeno (srov. např. § 202 osř).

---

⁴⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. s. 133-134.

Dalším druhem úkonů, jsou úkony účinné a neúčinné. Účinné procesní úkony jsou takové, které jsou učiněny způsobem stanoveným zákonem. Je to například podání žaloby, kterým se zahajuje řízení (§ 82 osř) či podání odvolání, kterým se zahajuje řízení odvolací (§ 201 osř). Za neúčinné procesní úkony se považují úkony účastníka řízení, které nevyvolají procesněprávní následky. Je tomu tak například v případě podání účastníka, které obsahuje návrh ve věci samé a bylo učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě a do tří dnů nebylo doplněno předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění.⁴⁵

Účastník řízení činí své procesní úkony zásadně výslovně (§ 41a odst. 1 osř). Soud však v řízení pokračuje, i když jsou účastníci řízení nečinní (§ 101 odst. 2 osř). Není však zcela vyloučeno dovodit souhlas z nevyjádření se účastníka řízení. Vyzve-li soud účastníka, aby se vyjádřil o určitém návrhu, který se dotýká postupu a vedení řízení, může připojit doložku dle ustanovení § 101 odst. 4 osř, že nevyjádřili se účastník ve stanovené lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námítky. Soud může takto postupovat při zjištění stanoviska účastníka řízení. Ve své podstatě jde o domněnku souhlasu účastníka s procesním postupem soudu.

Právo spojuje následky též s nedostavením se žalovaného k jednání soudu v ustanovení § 153b osř. Nedostavení se účastníka je vnímáno jako projev vůle účastníka řízení – žalovaného neúčastnit se nařízeného soudního jednání s vědomím právem stanoveného následku. Pokud se žalovaný nedostaví k prvnímu nařízenému jednání soudu ve věci, může za splnění dalších zákonem stanovených podmínek být ve věci rozhodnuto rozsudkem pro zmeškání, tzv. kontumačním rozsudkem. Kontumační rozsudek může být vydán pouze, pokud jsou splněny materiální podmínky pro jeho vydání.

V ustanovení § 41a odst. 2 a 3 osř nalezneme výčet nepřipustných úkonů účastníků řízení. Mezi takové úkony řadíme úkony, které nejsou v rámci řízení příslušné a také úkony, které jsou vázány na doložení času či splnění nějaké konkrétní podmínky. Dále mezi nepřipustné úkony spadají úkony výslovně vyloučené zákonem, například podání opravného prostředku v případě, kdy je takové podání vyloučeno.⁴⁶

---

⁴⁵ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. s. 80-81.

⁴⁶ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. s. 82-83.

2. Historický vývoj institutu změny v osobách účastníků řízení

Tato kapitola bude zaměřena na historický vývoj institutů, jež umožňují změny v osobách účastníků řízení. Historie České republiky je úzce spjata s historií Rakouska, proto je na místě se zabývat též právní oblastí tohoto státu. Český a rakouský národ byl přes padesát let součástí Rakousko – Uherska, kde převažovaly značné snahy panovníka o harmonizaci českého národa a české kultury směrem ke kultuře německé. O takových aspektech se dá hovořit i v době, kdy Československo již bylo osamostatněno, kdy na nově vzniklém československém území i nadále platila totožná právní úprava jako v již tehdejším Rakousko – Uhersku.

Předmětem této kapitoly budou tedy tuzemské právní předpisy, ve kterých byly zakotveny instituty, upravující možnost změny v osobách účastníků řízení, a to od doby Rakousko – Uherska až do současnosti.

Domnívám se, že uvedení tématu této diplomové práce do historického kontextu civilního procesu v českých zemích napomůže k ucelení odborných znalostí v oblasti změn účastníků řízení.

2.1 Civilní řád soudní

Počátky vývoje civilního práva procesního na území českých zemí jsou spojovány s velkou procesní reformou uskutečněnou v bývalém Rakousku v polovině 90. let 19. století, jejíž autorem byl Franz Klein. Základním právním předpisem se stal zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), dále jen „*cřs*“, ze dne 1. srpna 1895, který byl více než 75krát novelizován.

Tento zákon se stal základním procesním předpisem civilního procesu na území Československa společně se zákonem č. 111/1895 ř. z., o vykonávání moci soudní a o příslušnosti řádných soudů v občanských věcech právních, dále jen „*jurisdikční norma*“. Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, neboli recepční zákon, tuto skutečnost konstatoval ve čl. 2, který stanovil, že „*veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*“. Tímto byly recipovány právní předpisy Rakousko – Uherska. Na území českých zemí platily rakouské právní předpisy a na území slovenské země platily právní předpisy uherské, kdy tímto byla zachována kontinuita

s obdobím před vznikem Československa. Civilní řád soudní byl účinný na území Československa do roku 1950, tedy více než 50 let.

Obsah právní úpravy civilního řádu soudního je zcela srovnatelný s nynějším občanským soudním řádem. Civilní řád soudní upravoval například obecné zásady řízení, pravomoci soudu, postavení stran sporu, jejich procesní způsobilost, náležitosti podání, veškeré lhůty, průběh jednání, rozhodnutí, odvolání nebo zvláštní postup v řízení. Avšak civilní řád soudní obsahoval pouze obecná ustanovení o pravomocích a funkci soudu, proto pro určení věcné a místní příslušnosti soudu bylo třeba užití jurisdikční normy.

Právní úprava institutu hlavní intervence byla zakotvena v ustanovení § 16 čřs, které stanovilo, že *„Kdo si činí nárok zcela nebo částečně na věc nebo právo, o nichž jest mezi jinými osobami zahájena právní rozepře, může až do pravoplatného rozhodnutí této rozepře společně žalovati obě strany (hlavní intervence).“* Ze současné právní úpravy je patrné, že byla zachována terminologie „kdo si činí zcela nebo částečně nárok na věc nebo právo“, čímž se odkazuje právě na úpravu obsaženou v civilním řádu soudním. Avšak v současné právní úpravě již není předmětem sporu věc nebo právo, ale procesně chápaný nárok.⁴⁷ V poměru speciality byla k civilnímu řádu soudnímu jurisdikční norma, z jejíž ustanovení § 94 vyplývalo, že žaloby, jimiž se uplatňuje nárok na věc nebo na právo z hlavní intervence, mohou být až do pravoplatného rozhodnutí předmětného sporu podány u téhož soudu.

Dle ustanovení § 19 čřs mohl vedlejší intervenient se svolením obou stran sporu vstoupit na místo toho, ke komu přistoupil. Soud pak tuto stranu z řízení propustil usnesením a vedlejší intervenient vstoupil do všech práv a povinností vystoupené strany. Zde již lze spatřovat relativně značnou podobnost se současnou právní úpravou záměny účastníků, nicméně i zde byl oproti dnešní úpravě jeden zásadní rozdíl, a to ve skutečnosti, že podle tohoto ustanovení mohl být v řízení zaměněn pouze vedlejší intervenient, a nikoli osoba, která se dosud řízení neúčastnila.

V ustanovení § 20 čřs lze spatřit značnou podobu s dnešní právní úpravou institutu přistoupení účastníka. Měl-li rozsudek podle tohoto ustanovení právní účinky též na právní poměr intervenienta k odpůrci hlavní strany, příslušelo

---

⁴⁷ MACUR, J. *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. 1. vyd.

intervenientu postavení společníka v rozepři podle § 14. Tito účastníci pak tvořili jednotnou spornou stranu a procesní úkony intervenienta nebyly závislé na vůli strany, kterou intervenient podporoval. Tato situace se tak nejvíce podobá dnešnímu přistoupení účastníka podle § 92 odst. 1 osř.⁴⁸

Institut procesního nástupnictví při ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení byl upraven v ustanoveních § 155 až § 157 čřs. Tato ustanovení pojednávala o případné smrti fyzické osoby, avšak nikoliv o zániku právnické osoby. V případě úmrtí osoby došlo k přerušení řízení pouze v případě, nebyla-li „zemřelá strana zastoupena ani advokátem ani jinou osobou opatřenou od ní procesní plnou mocí“.⁴⁹ V takovém případě vstupovali do řízení buď právní nástupci zemřelé strany nebo opatrovník podle § 811 zákona č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský (ABGB)⁵⁰. V současné právní úpravě nalezneme úpravu opatrovníka pozůstalosti, a to v ustanovení § 29 odst. 3 osř, kdežto se již nesetkáme s procesní plnou mocí, která by nezanikla smrtí zmocnitele.⁵¹

Při singulární sukcesi bylo procesní nástupnictví omezeno dle ustanovení § 234 čřs, které stanovilo, že „Zcizení věci nebo pohledávky, jež se stala předmětem sporu, nemá vlivu na rozepři. Nabyvatel není bez svolení odpůrcova oprávněn vstoupiti do sporu jako hlavní strana.“ Z takového ustanovení vyplývá, že v případě převodu práva či věci, jež je předmětem probíhajícího řízení, mohla třetí osoba, tj. nabyvatel, vstoupit do postavení svého předchůdce. Civilní řád soudní však takovou skutečnost umožňoval pouze v případě, že druhá strana sporu s takovou změnou souhlasila. Zde je tedy opět spatřována odlišná koncepce od současného občanského soudního řádu, který dle ustanovení § 107a předmětný souhlas nevyžaduje.

2.2 Občanský soudní řád z roku 1950

Dne 1.1.1951 vstoupil v účinnost zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních, kterým byl civilní řád soudní z roku 1895 nahrazen. Tento

---

⁴⁸ JEBOUSEK, J. *Změny v osobách účastníků řízení v nalézacím řízení sporném* [online]. Praha, 2020 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/117196/120355549.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁴⁹ § 155 čřs.

⁵⁰ § 155 čřs.

⁵¹ Srov. § 28 odst. 5 osř.

zákon byl připraven v rámci tzv. právnické dvouletky⁵² a byl účinný necelých čtrnáct let. Vycházel z pojetí tzv. jednotného řízení, podle kterého byly všechny druhy civilního řízení ovládány stejnými zásadami, zejména byla dominantní zásada materiální pravdy. Zásada materiální pravdy byla chápána jako požadavek na to, aby soud rozhodoval podle skutečného stavu věci s tím, že nemusí být vázán názorem účastníků řízení.⁵³

V občanském soudním řádu z roku 1950 došlo ke značné transformaci procesního nástupnictví při singulární sukcesi, přistoupení účastníka a záměny účastníka. Všechny tyto instituty byly sloučeny do jednoho ustanovení, a to do § 415, které stanovilo, že „*Ukáže-li se za řízení, že žalobu podala osoba, která neměla žalovat, nebo že žaloba byla podána proti osobě, která neměla být žalována, může soud povolit, aby původní žalobce nebo žalovaný z řízení vystoupil a aby ho nahradil pravý žalobce nebo žalovaný.*“ Ustanovení § 415 občanského soudního řádu z roku 1950 tak připouštělo změnu v osobě účastníka řízení nejen v případě, kdy chyběla (byť i jen částečná) věcná legitimace na počátku řízení, ale i v případě, kdy došlo ke ztrátě věcné legitimace již v průběhu řízení. Tedy, při přistoupení účastníka, záměně účastníka i procesním nástupnictví při singulární sukcesi bylo třeba souhlasu odpůrce, který neměl být vyžadován pouze v případě, kdy by odeření souhlasu bylo zneužitím práva.⁵⁴

Procesní nástupnictví při ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení upravoval občanský soudní řád z roku 1950 v ustanovení § 80 a násl., a to opět pod názvem „Přerušování řízení“. V případě úmrtí či ztráty způsobilosti účastníka řízení, který nebyl zastoupen zmocněncem s procesní plnou mocí, se řízení přerušilo, a to buď do doby ustanovení opatrovníka nebo dokud místo takového účastníka neobsadil někdo jiný tím, že vstoupil do řízení. S civilním řádem soudním zůstala totožná skutečnost, že smrtí zmocnitele nezanikla procesní plná moc.⁵⁵

---

⁵² KUKLÍK, Jan a kol. Vývoj československého práva 1945-1989. s. 127.

⁵³ DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A. *VĚCNÝ ZÁMĚR CIVILNÍHO ŘÁDU SOUDNÍHO: Finální znění 2. verze*. In: *Justice.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z:

https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+ prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb

⁵⁴ BUREŠ, J., DRÁPAL, L. *K procesnímu nástupnictví při singulární sukcesi*. *Právní rozhledy*. s. 161.

⁵⁵ § 37 zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních.

2.3 Občanský soudní řád z roku 1963

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, vešel v účinnost dne 1.4.1964 a je účinný dodnes. V první řadě je třeba uvést, že s příchodem osř institut přistoupení účastníka konečně získal svou interpretační podobu, a to v ustanovení § 92 odst. 1 osř. Ze současného osř vyplývá, že k podání návrhu na záměnu účastníka je oprávněn pouze žalobce, kdežto dle původní úpravy účinné do 31.12.2000 tak mohl učinit i žalovaný. (srov. § 92 odst. 2).

Řadou změn si prošel také institut procesního nástupnictví při univerzální sukcesi, jež je upraven v ustanovení § 107 osř. Dle původní úpravy se soud zabýval otázkou zastavení, přerušeni či pokračování v řízení v případě, kdy účastník ztratil způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno. K zastavení řízení došlo zejména tehdy, zemřel-li manžel před pravomocným skončením řízení o rozvodu, o neplatnosti manželství či o určení, zda tu manželství bylo či nikoliv, pokud zákon o rodině nedovoloval, aby se v řízení pokračovalo. K přerušeni řízení došlo zejména tehdy, šlo-li o majetkovou věc a navrhovatel či odpůrce zemřel. Jestliže povaha věci připouštěla, aby se s dědici v řízení pokračovalo, pokračoval soud v řízení s dědici účastníka, jakmile skončilo řízení o dědictví. V současně platné právní úpravě osř již nalezneme rozlišení ztráty způsobilosti být účastníkem řízení u fyzických osob a u osob právnických.

3. Přistoupení dalšího účastníka

Smyslem přistoupení dalšího účastníka do řízení je odstranění nedostatku aktivní nebo pasivní věcné legitimace, jenž tu byl v době zahájení řízení a který by jinak vedl k zamítnutí žaloby. Přičemž se jeví jako hospodárné, aby věc byla projednána a rozhodnuta v rámci již zahájeného řízení i vůči další legitimované osobě. Zabrání se tím množení dalších sporů a zároveň se umožní využít výsledků dosavadního řízení. Rozhodnutí o připuštění přistoupení dalšího účastníka do řízení nesmí být v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení. Přistoupení dalšího účastníka nesmí soud povolit tehdy, kdyby v důsledku toho měl nastat nedostatek podmínek řízení.⁵⁶

Institut přistoupení dalšího účastníka do již započatého řízení nalezneme v ustanovení § 92 odst. 1 osř, které stanoví, že „*Na návrh žalobce může soud připustit, aby do řízení přistoupil další účastník. Souhlasu toho, kdo má takto do řízení vstoupit, je třeba, jestliže má vystupovat na straně žalobce*“. Přistoupení jiného účastníka do řízení tedy znamená, že vedle dosavadního žalobce či žalovaného se účastníkem řízení stane i další (třetí) osoba, která bude vystupovat na jedné ze stran sporu. Jedná se tedy o postup, kterým se mění (rozšiřuje) okruh účastníků řízení.⁵⁷ Přistoupení účastníka je možné jen v řízení sporném a pouze před soudem prvního stupně (nikoliv až po podání odvolání do rozhodnutí, kterým se spor končí dle § 216 odst. 1 osř).⁵⁸

S takovýmto institutem se v praxi setkáme například v situaci, kdy určitá osoba přistupuje jako ručitel žalovaného nebo tzv. přistoupení pro jistotu. Označuje se tak přistoupení, ve kterém byla žaloba podána proti jednomu nebo více právním nástupcům původního subjektu a žalobce navrhne přistoupení dalšího nástupce. Avšak za předpokladu, že jsou splněny podmínky řízení a je tak možné rozhodnout o přistoupení dalšího účastníka do řízení.⁵⁹

---

⁵⁶ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. března 2018, sp. zn. 14 Co 273/2017.

⁵⁷ SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 392.

⁵⁸ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 80.

⁵⁹ ČORBOVÁ, Z. *Účastníci řízení* [online]. Plzeň, 2013 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://otik.zcu.cz/bitstream/11025/18091/1/DIPLOMOVA%20PRACE%20-%20UCASTNICI%20RIZENI.pdf>

3.1 Návrh na přistoupení účastníka

K podání návrhu na přistoupení dalšího účastníka do řízení je oprávněn pouze žalobce. Takovým úkonem je zároveň naplňována jedna ze základních zásad civilního procesu, kterou disponuje pouze žalobce, a to zásada dispoziční. Podat návrh na přistoupení dalšího účastníka je výhradním právem žalobce, kdy tuto skutečnost konstatoval Nejvyšší soud ve svém usnesení.⁶⁰ Není možné, aby se účastník stal žalobcem proti své vůli, proto je zároveň třeba, aby s takovým návrhem souhlasila též osoba, která bude vstupovat do řízení na stranu žalobce, aby byly splněny všechny zákonné podmínky dle ustanovení § 92 odst. 1 osř. Jestliže do řízení má přistoupit nový žalobce, soud jej vyzve, aby se ve stanovené lhůtě k předmětnému návrhu vyjádřil. Jestliže potenciální žalobce s návrhem na přistoupení nesouhlasí, jedná se o důvod pro zamítnutí návrhu ze strany soudu.

Souhlasu není třeba, pokud osoba vstupuje do řízení na stranu žalovaného. Stanovisko aktuálního žalovaného k návrhu na přistoupení dalšího účastníka nemá právní význam.⁶¹ Nejvyšší soud dospěl k závěru, že soud, který je příslušný rozhodnout o vyhovění či o nevyhovění návrhu na přistoupení dalšího účastníka do již započatého řízení, již nezkoumá, zda nově přistoupivší účastník disponuje věcnou legitimací či nikoliv.⁶²

Přistoupení nového účastníka soud nepřipustí, pokud je zjevná existence hrozby, že bude porušena zásada hospodárnosti řízení. S ohledem na pokročilost řízení může být soudem rozhodnuto o nepřipuštění přistoupení účastníka, a to zejména z důvodu, že by si takový procesní postup vyžádal další, jinak nepotřebné dokazování, což by vedlo k oddálení rozhodnutí ve věci samé.

Kromě případu neekonomického postupu řízení by nepřipuštění přistoupení účastníka přicházelo také v úvahu tehdy, pokud ten, kdo má do řízení vstoupit, nemá způsobilost být účastníkem řízení, jestliže by tím soud ve vztahu k přistoupivšímu účastníkovi založil nedostatek své pravomoci (§ 7 osř), věcné příslušnosti (§ 9 osř), překážku věci zahájené (§ 83 osř) či překážku věci rozsouzené (§ 159a odst. 5 osř), případně, pokud by nebylo zřejmé, čeho se žalobce vůči přistoupivšímu účastníkovi domáhá.

---

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. června 2001, sp. zn. 29 Cdo 2932/2000.

⁶¹ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 86.

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2012, sp. zn. 33 Cdo 3935/2011.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že možnost soudu vyhovět návrhu na přistoupení účastníka je podmíněna tím, že svým rozhodnutím nevytvoří procesní stav, který by mu bránil v dalším řízení pokračovat. V důsledku přistoupení účastníka nesmí tedy dojít k takovým nedostatkům podmínek řízení, pro které by byl soud povinen probíhající řízení zastavit, případně učinit jiné procesní postupy, které by už nevedly k meritornímu rozhodnutí.⁶³

Návrh na přistoupení samostatného společníka může ve své podstatě obsahovat i reálnou změnu žaloby, jelikož v jeho rámci se modifikuje původní žaloba ohledně toho, co, kdo a po kom nadále požaduje. Vyhoví-li soud pravomocně návrhu na přistoupení, druhotně dojde i ke změně žaloby, aniž by soud rozhodoval podle ustanovení § 95 osř. Jestliže žalobce navrhne jen přistoupení, aniž by uvedl, co má být novému žalobci nebo žalovanému přiznáno či uloženo, vznikne dodatečná nejistota o tom, co je na základě petitu žádáno. Proto by soud měl postupovat přiměřeně podle § 43 osř. Tedy, vyzvat žalobce, který žádá přistoupení, aby upravil žalobní petit s poučením, že nedojde-li k úpravě, bude návrh na přistoupení dalšího účastníka odmítnut, protože byl-li by připuštěn, mělo by to za následek nejistotu, jak a vůči komu má být rozhodnuto. V případě, že je z návrhu na přistoupení zřejmé, že další účastník má být nerozlučným společníkem dosavadního žalobce nebo žalovaného, zpravidla nebude třeba petit upravovat, protože bude jasné, že právo nebo povinnost má být přiznáno nebo uloženo společně.⁶⁴

3.2 Rozhodnutí o přistoupení účastníka

O přistoupení účastníka rozhoduje soud usnesením⁶⁵, kdežto k faktickému přistoupení účastníka do řízení nastane až v momentě, kdy předmětné usnesení nabyde právní moci.⁶⁶ Usnesení je třeba vedle účastníků doručit i osobě, která má do řízení vstoupit. Zároveň tímto dnem nastávají pro navrhovaného účastníka právní účinky podání žaloby, tj. zahájeného řízení.

---

⁶³ MATĚJKOVÁ, A. Přistoupení versus záměna účastníka. ekonom právní rádce [online]. 27.6.2007 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://pravnihradce.ekonom.cz/c1-21466780-pristoupeni-versus-zamena-ucastnika>

⁶⁴ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 87.

⁶⁵ § 167 odst. 1 osř: „Nestanoví-li zákon jinak, rozhoduje soud usnesením“ V tomto případě zákon jinak nestanoví (nejde ani o rozhodnutí o věci samé podle § 152 OSŘ).

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2004, sp. zn. 33 Odo 539/2004: „V obou případech dochází k procesnímu účinku až rozhodnutím soudu, který o návrhu podle § 92 o. s. ř. rozhodne.“

Pokud se další osoba připojí k řízení jako žalovaný, promlčecí lhůty (včetně lhůty pro prekluzi) se počítají ode dne, kdy byl návrh na připojení doručen soudu žalobcem. Pokud se osoba připojí k řízení jako účastník na straně žalobce, běh promlčecí lhůty začne až poté, co soud schválí její účast v řízení.⁶⁷

Dokud usnesení o přistoupení účastníka nenabyde právní moci, je soud povinen s projednáním věci samé a se zásadními procesními úkony vyčkat. Jestliže soud prvního stupně takto neučiní a není-li tato vada v přiměřené době zhojena, může taková skutečnost vést ke kasaci meritorního rozhodnutí k podání odvolání účastníkem, který byl takovým postupem soudu poškozen.⁶⁸

3.3 Opravné prostředky

Proti výše uvedenému usnesení soudu prvního stupně je přípustné odvolání, neboť nejde o rozhodnutí, kterým se upravuje vedení řízení.⁶⁹ Odvolání může podat žalovaný, a to proti usnesení, kterým bylo vyhověno návrhu žalobce na přistoupení účastníka, a dále ten, kdo se podle návrhu na přistoupení dalšího účastníka měl stát dalším žalobcem, avšak takový návrh byl zamítnut a nový účastník se žalobcem nestal.⁷⁰ Z ustanovení § 216 odst. 1 osř lze dovodit, že pro odvolací řízení není přistoupení účastníka přípustné, kdy Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 2.9.2004, sp. zn. 25 Cdo 1829/2003 konstatoval, že případný návrh na přistoupení účastníka v průběhu odvolacího řízení nemá právní účinky, a proto o něm odvolací soud nerozhoduje. Kdežto dle ustanovení § 238a osř je přípustné dovolání, a to proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo v odvolacím řízení rozhodnuto, kdo je procesním nástupcem účastníka. V řízení o žalobě na obnovu řízení a v řízení o žalobě pro zmatečnost je přistoupení účastníka vyloučeno, a to dle ustanovení § 235b odst. 2 osř.

3.4 Účinky přistoupení účastníka

V den, kdy soud obdrží návrh žalobce na přistoupení dalšího účastníka, nastávají hmotněprávní a procesněprávní účinky zahájení řízení vůči novému účastníku řízení. Mezi hmotněprávní účinky řadíme například stavení běhu lhůt jak

---

⁶⁷ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář.* s. 387.

⁶⁸ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka.* 1. vydání. s. 81.

⁶⁹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. prosince 2014, sp. zn. 30 Cdo 2268/2014.

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2006, sp. zn. 29 Odo 422/2001.

prekluzivních, tak i promlčecích. Právo musí být vykonáno v promlčení lhůtě, jinak může dlužník namítnout promlčení a není povinen plnit.⁷¹ Prekluzi nemusí dlužník v řízení před soudem ani namítat.⁷² Mezi procesněprávní účinky lze zařadit například překážky litispendence a zásady perpetuatio fori.⁷³⁷⁴

Občanský soudní řád v ustanovení § 118b odst. 2 osř stanoví, že došlo-li k přistoupení dalšího účastníka, účinky koncentrace nastávají vůči novým účastníkům skončením prvního jednání, které bylo nařízeno po přistoupení. Noví účastníci mají možnost uvádět nové skutečnosti a důkazy, a to jak do skončení jednání, ve kterém vstoupili do řízení, tak i v průběhu dalšího konaného jednání. Vzhledem k tomu, že po přistoupení účastníka může jednání již za jejich účasti i nadále pokračovat, je třeba, aby takoví účastníci byli ze strany soudu poučeni již při tomto jednání, nikoliv až ve fázi předvolání k dalšímu jednání.⁷⁵

3.5 Problém s nedostatkem věcné legitimace

Soud nepřipustí přistoupení dalšího žalovaného do řízení, je-li z povahy věci zřejmé, že dosavadní žalovaný již v době zahájení řízení nebyl věcně legitimován a návrhem na přistoupení dalšího účastníka do řízení se snaží obejít institut záměny účastníka dle ustanovení § 92 odst. 2 osř.

V případě nedostatku aktivní věcné legitimace je třeba souhlasu nově přistoupivšího žalobce, avšak v případě, že tento bude mít za to, že je vskutku věcně legitimován, a může být pro něj výhodnější do probíhajícího řízení vstoupit (například s ohledem na placení soudních poplatků). Původní žalobce tak bude moci ex post vzít žalobu zpět⁷⁶, čímž dojde k tomu, že z řízení vystoupí. Naproti tomu, vyjde-li najevo, že již od zahájení řízení nebyl žalovaný pasivně věcně legitimován, lze úmysl žalobce spatřovat v tom, že poté, co nový žalovaný do řízení

---

⁷¹ § 610 oz.

⁷² § 654 oz.

⁷³ BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl. 7. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2006. s. 406.

⁷⁴ Z této zásady vyplývá trvání příslušnosti toho soudu, u něhož bylo řízení zahájeno.

⁷⁵ HAMUEÁKOVÁ, K. Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. 1. vyd. s. 110.

⁷⁶ Dle § 96 odst. 3 osř musí ostatní se zpětvzetím žaloby souhlasit. Toto ustanovení však neplatí např. pro zpětvzetí návrhu na rozvod či neplatnost manželství. V ostatních případech se bude postupovat podle ustanovení § 96 odst. 4 osř dojde-li k zpětvzetí návrhu dříve, než začalo jednání ve věci samé.

na základě rozhodnutí soudu přistoupí, vezme svoji žalobu vůči původnímu žalovanému zpět.⁷⁷

Dle judikatury Nejvyššího soudu je nepřípustné, aby účastníci řízení tímto postupem obcházeli institut záměny a nahrazovali ho přistoupením, neboť by došlo k vyloučení nutnosti souhlasu původního žalovaného s navrhovanou záměnou. Nejvyšší soud tuto skutečnost konstatoval ve svém usnesení v souvislosti s žalobou, kterou podala žalobkyně, o určení neúčinnosti smlouvy o finančním vypořádání a neúčinnosti kupní smlouvy od doby, kdy ji podala (14.11.2001), do 6.5.2002. V tento den došel soudu návrh žalobkyně na připuštění do řízení dalšího žalovaného s odůvodněním, že vedle pozdější úpadkyně byl u obou těchto smluv smluvní stranou vždy původní žalovaný. Přičemž již při podání žaloby založila do spisu kopii kupní smlouvy, ze které je zřejmé, že druhou smluvní stranou měla být (vedle pozdější úpadkyně) obchodní společnost zastoupená žalovaným (coby jejím jednatelem). V této věci bylo dovolateli tvrzeno, že návrhem na přistoupení obchodní společnosti do řízení na straně žalovaného se ve vztahu k předmětu sporu, jež se týká vyslovení neúčinnosti kupní smlouvy, vůči původnímu žalovanému, se žalobkyně snaží obejít institut záměny účastníků. Nejvyšší soud takové tvrzení potvrdil.⁷⁸ Domnívám se, že taková obava Nejvyššího soudu je zcela na místě, kdy je třeba, aby jednání žalobce, u kterého je důvodná obava zneužití institutu změny účastníka přistoupením účastníka nového, bylo zhojeno dříve, než k předmětnému přistoupení dojde. A to mimo jiné za předpokladu, že ke změně účastníka je třeba též souhlasu žalovaného.

---

⁷⁷ MATĚJKOVÁ, A. Přistoupení versus záměna účastníka. ekonom právní rádce [online]. 27.6.2007 [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ekonom.cz/c1-21466780-pristoupeni-versus-zamena-ucastnika>

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. 29 Odo 119/2006.

4. Záměna účastníků

Záměna účastníků řízení je upravena v ustanovení § 92 odst. 2 osř. Záměnou rozumíme skutečnost, kdy původní účastník z daného řízení vystoupí a nová osoba se následně stane novým účastníkem řízení. Dojde tedy k procesu záměny nelegitimovaného účastníka řízení účastníkem legitimovaným, kdy tento nový účastník řízení není žádným způsobem odpovědný za procesní úkony svého předchůdce. Je tomu tak z důvodu, aby nový účastník měl zcela otevřenou možnost vznést veškeré procesní námitky a nebyl postižen tím, že dosavadní účastník (či účastníci) je nevznesl. Týká se to též již provedeného dokazování, kdy platí, že dokazování musí být provedeno znovu, jinak by nový účastník neměl rovné postavení s dosavadními účastníky řízení.

Záměna účastníků řízení je možná jen v řízení sporném a pouze před soudem prvního stupně (nikoliv až po podání odvolání do rozhodnutí, kterým se spor končí dle § 216 odst. 1 osř).⁷⁹

4.1 Návrh na záměnu účastníka

Aby mohla být předmětná záměna provedena, je třeba podat návrh na změnu účastníků. Na návrh žalobce může soud se souhlasem žalovaného připustit, aby žalobce či žalovaný z řízení vystoupil a na jeho místo vstoupil nový účastník. Jestliže má dojít k zaměnění osoby žalobce, je dle ustanovení § 92 odst. 2 osř třeba, aby s tím souhlasil i ten, kdo má na jeho místo vstoupit. V případě, že by nový potenciální žalobce s takovou záměnou nesouhlasil, návrh na záměnu bude soudem prvního stupně zamítnut. Jestliže má být nový účastník řízení na straně žalovaného, není třeba souhlasu nového účastníka řízení. V případě, že výše uvedené podmínky nejsou splněny, pokračuje se v řízení s původními účastníky řízení a následně dochází k zamítnutí žaloby z důvodu nedostatku věcné legitimace na straně určitého účastníka řízení.⁸⁰

Podá-li žalobce návrh na záměnu účastníka, soud vyzve žalovaného, aby se ve stanovené lhůtě k předmětnému návrhu vyjádřil. Pokud žalovaný s takovou skutečností nesouhlasí, jedná se o důvod pro zamítnutí návrhu ze strany soudu. Zároveň platí, že žalovaný není povinen svůj nesouhlas odůvodňovat. Karel

⁷⁹ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 80-82.

⁸⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. s. 147.

Svoboda ve své publikaci *Řízení v prvním stupni, Civilní proces z pohledu účastníka* konstatuje, že k výzvě, aby se žalovaný vyjádřil k předmětnému návrhu na záměnu účastníka, soud nemůže připojit doložku dle ustanovení § 101 odst. 4 osř, že pro případ, že se žalovaný ve lhůtě nevyjádří, bude se předpokládat, že proti návrhu námitky nemá. Dle Svobody se totiž nejedná o pouhý postup a vedení řízení, ale o dispozici s předmětem sporu skrze nové vymezení jeho účastníků.⁸¹ S tímto názorem se plně ztotožňuji, kdy dle mého názoru je zcela na místě, aby nebyla možnost s předmětem řízení volně disponovat.

Stejně jako v případě přistoupení účastníka, soud může rozhodnout o nepřipuštění záměny účastníka, hrozí-li, že bude porušena zásada hospodárnosti řízení, a to ve smyslu, že by takový postup, zejména nepotřebné dokazování, vedlo ke zbytečnému oddálení rozhodnutí ve věci samé. K nepřipuštění záměny účastníka řízení může dojít také v situaci, kdy ten, kdo má v řízení vystupovat jako nový zaměněný účastník, nemá způsobilost být účastníkem řízení (§ 19 osř), jestliže by tím soud ve vztahu k zaměněnému účastníku založil nedostatek své pravomoci (§ 7 osř), věcné příslušnosti (§ 9 osř), překážku věci zahájené (§ 83 osř) či překážku věci rozsouzené (§ 159a odst. 5 osř), případně, pokud by nebylo zřejmé, čeho se žalobce vůči zaměněnému účastníku domáhá. Lze z toho tedy dovodit, že stejně jako u přistoupení účastníka, je vyhovění návrhu na záměnu účastníka ze strany soudu jednak podmíněno tím, aby soud takovým rozhodnutím nevytvořil procesní stav, který by mu bránil v řízení pokračovat. Dále platí, že v důsledku záměny účastníka nesmí dojít k takovému vzniku procesního postupu, který by vedl k zastavení řízení, případně k učinění kroků, které by nevedly k rozhodnutí ve věci samé.⁸²

4.2 Rozhodnutí soudu o záměně účastníka

O záměně účastníků řízení rozhoduje soud usnesením. K rozhodnutí o vstupu nového účastníka do řízení na místo účastníka dosavadního není nutné nařizovat jednání a provádět dokazování.⁸³ Pro institut záměny účastníků platí, že navrhovaní účastníci se stanou účastníky řízení až po právní moci předmětného usnesení, kdy v tento den pro ně nastanou právní účinky podání žaloby, tedy

---

⁸¹ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 85.

⁸² MATĚJKOVÁ, A. Přistoupení versus záměna účastníka. *ekonom právní rádce* [online]. 27.6.2007 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ekonom.cz/c1-21466780-pristoupeni-versus-zamena-ucastnika>

⁸³ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2011, sp. zn. 23 Cdo 4862/2010.

zahájeného řízení. Promlčecí doba pro uplatnění nároku uvedeného v žalobě se tedy staví vůči novým účastníkům řízení až od právní moci usnesení o záměně.

Dokud usnesení o přistoupení účastníků nenabyde právní moci, je soud povinen s projednáním věci samé a se zásadními procesními úkony vyčkat. Jestliže takto soud neučiní a nebude-li taková vada zhojena, tak stejně jako v případě přistoupení účastníka, vede tato skutečnost k podání odvolání ze strany poškozeného účastníka proti meritornímu rozhodnutí soudu prvního stupně.⁸⁴

4.3 Opravné prostředky

Proti usnesení soudu prvního stupně o záměně účastníků je přípustné odvolání, neboť nejde o rozhodnutí, kterým se upravuje vedení řízení.⁸⁵ Ve věci podání opravného prostředku proti rozhodnutí o záměně účastníků lze plně odkázat na podkapitulu číslo 3.3, kdy pro záměnu účastníků platí to stejné, co pro přistoupení.

4.4 Účinky záměny a rozhodování o náhradě nákladů řízení

Nejzásadnějším účinkem záměny účastníků je změna v osobě žalobce či žalovaného. Dosavadní účastník v řízení již nepokračuje a nový účastník není vázán jednak procesními úkony svého předchůdce, a jednak ani stavem řízení v době, kdy do řízení vstoupil. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 16. června 2011, sp. zn. 22 Cdo 3085/2009 konstatoval, že v případě záměny účastníků není nový účastník v žádném vztahu k účastníkovi předchozímu, a proto je třeba provést dokazování znovu. Právní úprava koncentrace řízení je v případě záměny účastníků totožná jako u přistoupení, proto plně odkazují na podkapitulu číslo 3.4. Dle ustanovení § 118b odst. 2 osř koncentrace řízení nastává pro nového účastníka skončením prvního jednání, které bylo nařízeno po záměně.

Usnesení o záměně účastníků řízení má obdobné účinky jako usnesení o zastavení řízení, tj. řízení vůči dosavadnímu účastníku končí, aniž by došlo k vydání meritorního rozhodnutí, proto je třeba, aby soud rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníkem, který z řízení vystupuje, a dosavadními účastníky.⁸⁶ Jelikož

---

⁸⁴ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 81.

⁸⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. prosince 2014, sp. zn. 30 Cdo 2268/2014.

⁸⁶ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2017, sp. zn. 29 Cdo 4839/2016.

zaměněný účastník není procesním nástupcem účastníka původního (jeho vstup do řízení se neodvíjí od univerzální či singulární sukcese), nepřejímá jeho právo nebo povinnost k náhradě nákladů řízení. Při rozhodování o nákladech řízení se tedy uplatní princip dle ustanovení § 146 osř, tedy, že každý z účastníků si nese své náklady sám s výjimkou případů, kdy jeden z účastníků procesně zavinil ukončení řízení. Podstatnou skutečností tedy zůstává, že vystupující účastník v řízení již nepokračuje, takže řízení tak, jak bylo původně vymezeno, mezi tímto účastníkem a ostatními účastníky řízení definitivně končí.⁸⁷

---

⁸⁷ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 85-86.

5. Procesní nástupnictví

Od záměny účastníků je třeba odlišit změnu na straně účastníků řízení na základě procesního nástupnictví. Procesním nástupnictvím se rozumí institut odvození právního postavení nástupnického subjektu od subjektu jeho právního předchůdce, přičemž podle toho, zda právní nástupce vstupuje do všech práv a povinností svého právního předchůdce, se hovoří o univerzální či singulární sukcesi⁸⁸. To je první kritérium členění procesního nástupnictví.

Druhým kritériem je, zda je procesní nástupnictví důsledkem ztráty procesní subjektivity, či nikoliv. Právě s tímto kritériem se nejčastěji setkáme v tuzemské právní úpravě, kdy na režim procesního nástupnictví z důvodu ztráty procesní subjektivity dopadá § 107 osř, kdežto procesní nástupnictví bez ztráty subjektivity podléhá režimu dle ustanovení § 107a osř.

Vedle těchto dvou kritérií ještě existuje zvláštní kategorie, jež tvoří procesní nástupnictví v důsledku změny procesní legitimace, kdy namísto původního subjektu má nastoupit jiná osoba.

Je nezbytné tyto tři kategorie odlišovat, a to kvůli významu z hlediska, zda a kdy má skutečně dojít k procesnímu nástupnictví a zda a jak se o něm rozhodne. Pokud již dojde k procesnímu nástupnictví, právní úprava obvykle již nerozlišuje mezi jednotlivými způsoby procesního nástupnictví. Ve všech případech, kdy se procesní nástupce stane účastníkem řízení, musí přijmout stav řízení tak, jaký tu byl v době jeho nástupu do řízení. Tento účastník je taktéž vázán účinky procesních úkonů jeho právního předchůdce a vztahují se na něj náklady řízení, které vznikly před jeho vstupem do řízení.⁸⁹ V souhrnu lze tedy říci, že procesní nástupce nastupuje do procesněprávního vztahu na místo svého právního předchůdce se všemi právy a povinnostmi, které jsou s tímto místem spojeny.

V následujících podkapitolách bude rozlišena singulární a univerzální sukcese a uveden způsob jejího užití.

---

⁸⁸ COUFALÍK, P. *Procesněprávní vztah*. 1. vyd. s. 145.

⁸⁹ COUFALÍK, P. *Procesněprávní vztah*. 1. vyd. s. 146-147.

5.1 Singulární sukcese

Singulární sukcese je zakotvena v ustanovení § 107a osř. Ustanovení § 107a osř se užije tehdy, dochází-li k nahrazení původního účastníka účastníkem novým, aniž by původní účastník zemřel či zanikl. Smyslem tohoto ustanovení je, aby žalobce měl možnost procesně zareagovat na skutečnost, že některý z dosavadních účastníků (včetně žalobce) po zahájení řízení ztratil věcnou legitimaci. Jestliže žalobce této možnosti nevyužije, soud žalobu zamítne. Singulární sukcese je procesní reakcí na konkrétní hmotněprávní skutečnost, jejímž smyslem je, aby žaloval a byl žalován ten, o jehož materiálních právech a povinnostech se v řízení jedná.⁹⁰

5.1.1 Předpoklady pro vyhovění návrhu

Základní podmínka pro užití tohoto institutu je zakotvena v ustanovení § 107a odst. 1 osř, které stanoví, že „*Má-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti, popřípadě ten, kdo převzal výkon vlastnického práva k majetku, o nějž v řízení jde, vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka; to neplatí v případech uvedených v § 107.*“ Z tohoto ustanovení vyplývá, že procesní nástupnictví při singulární sukcesi je odvozeno od návrhu žalobce. Jestliže návrh podá žalovaný, soud k němu nepřihlíží.

Soud návrhu vyhoví v případě, když se žalobce domnívá, že na základě určité právní skutečnosti došlo k převodu nebo přechodu práva či povinnosti některého z účastníků řízení, případně je tu důvodná existence osoby, která převezme výkon vlastnického práva k majetku, o nějž v řízení jde. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 16. června 2011, sp. zn. 22 Cdo 3085/2009 konstatoval, že „*Musí jít tedy o takovou právní skutečnost, která má za následek změnu v hmotněprávních oprávněních a povinnostech stran; jde zejména o právní úkon a o konstitutivní rozhodnutí soudu či jiného státního orgánu. Naopak deklaratorní rozhodnutí, která jen konstatují daný hmotněprávní stav, nemají za následek změnu hmotněprávních oprávnění a povinností, a proto nemohou mít za následek postup podle § 107a OSŘ.*“ Zároveň platí, že tento návrh je žalobce oprávněn učinit pouze

---

⁹⁰ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 88-89.

do doby vydání rozhodnutí, v případě odvolacího řízení až do rozhodnutí odvolacího soudu. Tuto skutečnost je třeba v řízení řádně prokázat, jinak soud návrh zamítne.⁹¹ Soud návrh zamítne i tehdy, pokud účastníkem tvrzená, byť i prokázaná, skutečnost podle hmotného práva nevede k singulární sukcesi. Naopak se soud nebude zabývat, zda je osvědčena nebo prokázána prvotní hmotněprávní skutečnost, která zakládá žalobní požadavek.

Jestliže třetí osoba má vstoupit do řízení na místo původního žalobce, musí se svou účastí souhlasit. Pokud tento souhlas dán nebude, soud návrh zamítne a v řízení se bude pokračovat s dosavadními účastníky. Má-li však vstoupit do řízení třetí osoba na stranu žalované, její souhlas vyžadován není.^{92,93} Tato osoba je povinna přijmout takový stav řízení, do kterého vstoupila.

Další podstatnou podmínkou pro procesní nástupnictví při singulární sukcesi je koncentrace řízení. Ustanovení § 118b osř vymezuje podmínky, do jaké doby mohou být uváděny podstatné skutečnosti a předkládány důkazy. Soud tedy může brát v úvahu jen takové důkazy, jejichž potřeba provedení vyšla najevo do skončení prvního jednání, které se ve věci konalo.⁹⁴ Pokud dojde k právní skutečnosti způsobující převod či přechod práv nebo povinností po koncentraci řízení, bude mít žalobce dle ustanovení § 118 odst. 1 věta třetí osř možnost předložit a zároveň prokázat svá tvrzení.

5.1.2 Rozhodnutí soudu a opravný prostředek

O návrhu dosavadního žalobce na změnu účastníků z důvodu tzv. singulární sukcese rozhoduje soud usnesením. K faktickému nástupnictví dochází právní mocí usnesení. K rozhodnutí o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka není nutné nařizovat jednání a provádět dokazování.⁹⁵ Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání, které jsou oprávněni podat dosavadní žalobce a žalovaný. Jsou totiž účastníky řízení a změna na straně sporu se jich přímo dotýká (srov. § 201 osř). Dále je za splnění podmínek dle § 203 odst. 1 osř aktivně legitimován podat odvolání i vedlejší účastník. Je však otázkou, zda se do usnesení o změně

---

⁹¹ § 107a odst. 2 osř.

⁹² § 107a odst. 1 věta první osř.

⁹³ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 89.

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. 29 Odo 1538/2006.

⁹⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2011, sp. zn. 23 Cdo 4862/2010.

v účastnících řízení může odvolat i ten, kdo má do řízení vstoupit jako singulární sukcesor namísto dosavadního účastníka.

JUDr. Karel Svoboda, Ph.D. ve svém článku Kdo se může odvolat do usnesení o změně účastníků podle § 107a osř? konstatuje, že v judikatuře lze spatřovat jistá vodítka, jak vyřešit problematiku s účastenstvím v dílčí proceduře o návrhu podle § 107a osř. Lze užít úvahu, že pro žalovaného je procesně zcela nepodstatné, kdo stojí na straně žalující a zda dosavadní žalovaný je oprávněn podat odvolání do usnesení o návrhu žalobce na změnu v účastnících podle § 107a osř. V poměrech tzv. miniřízení⁹⁶ dle § 107a osř lze uzavřít, že dosavadní žalovaný, ani ten, kdo má do řízení na místo původního žalovaného vstoupit, není oprávněn k podání jakéhokoliv opravného prostředku. Soud tedy odvolání nebo dovolání takové osoby odmítne z důvodu, že se jí rozhodnutí o změně v účastnících na straně žalující vůbec nedotýká. Takový úsudek však Svoboda považuje za zcela nepřiměřený ve vztahu k ustanovení § 107a osř. Podání návrhu na postup podle § 107a osř může být ze strany žalobce také zneužitím procesního práva, a to například z důvodu zbavení se povinnosti k náhradě nákladů řízení za předpokladem neúspěchu s tím, že u nového žalobce není zřejmý předpoklad, že by pozdější náklady řízení protistraně nahradil.⁹⁷ Jestliže návrh podle § 107a osř ze strany dosavadního oprávněného bude směřovat k tomu, aby došlo ke zkrácení práva dosavadního žalovaného (povinného) na náhradu nákladů řízení, jen stěží lze hájit názor, že žalovaný (povinný) nemůže mít procesní zájem na výsledku tzv. miniřízení podle § 107a osř. Dle názoru Svobody má dosavadní žalovaný (povinný) právo na meritorní projednání svého odvolání, případně i dovolání. Závěrem lze uvést, že dosavadní žalovaný je osobou procesně oprávněnou k podání opravného prostředku do usnesení, kterým soud vyhověl návrhu na postup podle § 107a osř. S opravným prostředkem však bude věcně úspěšný jen tehdy, když návrh dosavadního žalobce na vstup nového žalobce do řízení bude ze strany původního žalobce zneužitím práva. Okruh účastníků tzv. miniřízení se tedy neodvíjí od okruhu účastníků řízení hlavního. Naopak je závislý na tom, kdo podal návrh na zahájení takového dílčího řízení. Podá-li tedy odvolání některý z účastníků miniřízení podle § 107a osř, je namístě takový opravný prostředek věcně projednat.

---

⁹⁶ Miniřízením se rozumí řízení o změně účastníků podle § 107a osř uvnitř civilního sporu. Účastníky jsou jednak dosavadní účastníci řízení a jednak subjekt, který má na základě návrhu žalobce do řízení vstoupit.

⁹⁷ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. 20 Cdo 3537/2016.

Dále Svoboda zastává názor, že není na místě odmítnout dovolání pouze z důvodu, že jej podala osoba neoprávněná.⁹⁸⁹⁹ Osobně se též přikláním k názoru JUDr. Svobody, Ph.D., kdy považují za zcela relevantní skutečnost projednání opravného prostředku, který podá osoba, jež do řízení vstupuje, kdy lze spatřovat zřejmý předpoklad jejího zájmu na průběhu řízení. Proto se domnívám, že by této osobě nemělo být odepřeno právo na podání příslušného opravného prostředku nebo alespoň jistota toho, že jí podaný opravný prostředek bude projednán.

Soud před rozhodnutím o návrhu na realizaci procesního nástupnictví dle § 107a osř je povinen umožnit straně žalovaného i nově vstupujícímu do řízení účastníku, aby se k návrhu žalobce vyjádřili. Právo žalovaného vyjádřit se k předmětnému návrhu však nelze ztotožňovat s jeho právem (pro případ, že soud takovému návrhu vyhoví, aniž by jej předtím doručil žalovanému) podat proti vydanému usnesení odvolání.¹⁰⁰ Pokud se k předmětnému návrhu vyjadřuje účastník, jež vstupuje do řízení na místo původního žalobce, je mu ve výzvě soudu stanovena lhůta k vyjádření. Neučiní-li tak, soud návrh zamítne.¹⁰¹ K této výzvě nelze připojit doložku, že nevyjádří-li se potenciální žalobce ve lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námitky¹⁰², tj. že se svým vstupem souhlasí. Nejedná se totiž o postup, který se týká pouhého vedení řízení.¹⁰³

5.1.3 Procesní následky změny účastníků dle § 107a osř

Jak již bylo pojednáno výše, singulární sukcesor se stává účastníkem řízení po právní moci usnesení soudu o procesním nástupnictví dle § 107a osř. Pro singulárního sukcesora platí, že musí přijmout takový stav řízení, který tu je v době jeho nástupu do řízení (§ 107a odst. 3 osř ve spojení s § 107 odst. 4 osř). Zásadním rozdílem oproti záměny nebo přistoupení dle § 92 odst. 1 a 2 osř je skutečnost, že jakékoliv procesní následky, které již nastaly ve vztahu k původnímu účastníku, zůstávají zachovány i pro singulárního sukcesora.¹⁰⁴

⁹⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2012, sp. zn. 20 Cdo 1862/2011.

⁹⁹ SVOBODA, K. *Kdo se může odvolat do usnesení o změně účastníků podle § 107a OSŘ?*. Soudní rozhledy, 2022. č. 4, s. 118-120. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgipxg4s7grpxgxzrge4a&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. září 2017, sp. zn. 30 Cdo 2668/2017.

¹⁰¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2015, sp. zn. 22 Cdo 2595/2015.

¹⁰² § 101 odst. 4 osř.

¹⁰³ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 26 Cdo 174/2011.

¹⁰⁴ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 93.

5.1.4 Obrana proti zneužití procesního práva v souvislosti s návrhem dle § 107a osř

Soudní praxe byla již mnohokrát vystavena situacím, kdy žalobce podal návrh na změnu účastníků řízení podle § 107a osř z důvodu, že mu hrozil neúspěch ve věci, a proto projevil snahu o ukončení své účasti ve sporu, čímž by minimalizoval své ztráty. Novým účastníkem se přitom měla stát osoba, v jistém propojení s žalobcem, disponující minimálním majetkem, který není dostatečný na to, aby nahradila náklady řízení poté, co soud rozhodne ve prospěch protistrany.

Jako příklad uvedu soudní vymáhání pohledávek, kdy se často vyskytují případy, že žalovaný ve věci uspěje a žaloba je rozsudkem zamítnuta. Žalovanému je pak ve sporu přiznána náhrada nákladů řízení. Žalovanému tak vzniká vůči žalobci tzv. pohledávka z přisudku. Dochází tedy ke skutečnosti, kdy žalovaný brání v dalším průběhu řízení pohledávku z přisudku a po nabytí právní moci a vykonatelnosti má žalovaný oprávněný zájem na alespoň částečné náhradě nákladů vynaložených na obranu proti neoprávněně uplatněnému nároku žalobce. Na základě této skutečnosti se někteří z žalobců rozhodnou takový problém vyřešit tím, že postoupí uplatněné pohledávky na třetí subjekt, který je nepostižitelný. Následně žalobce užije postup dle § 107a osř, kdy spoléhá, že ze strany soudu dojde pouze k formálnímu přezkumu naplnění podmínek procesního nástupnictví, a tímto dojde k ukončení účastenství v řízení takového žalobce. Tím pádem by v konečném rozhodnutí byla uložena povinnost uhradit přisudkovou pohledávku pouze novému žalobci a původní žalobce by se tak úhradě vyhnul.

Vedle formalistického posuzování přípustnosti návrhu na procesní nástupnictví ze strany obecných soudů¹⁰⁵, je Ústavním soudem uložena povinnost

---

¹⁰⁵ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2010, sp. zn. 23 Cdo 4066/2010, kterým bylo zamítnuto dovolání žalované, která namítala, že nebyly splněny podmínky podle § 107a osř pro vstup do řízení společnosti na místo dosavadní žalobkyně, a to z důvodu zjištění existence smlouvy o postoupení pohledávky, podle níž došlo k převodu práva, resp. pohledávky, jako předmětu tohoto řízení, z žalobkyně na tuto společnost. Dovolatelka v dovolání namítala, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení, kdy uvedla, že soudy nerespektovaly, že dohoda o narovnání odkládá účinnost převodu sporné pohledávky do doby rozhodnutí o neplatnosti smluv o postoupení pohledávky, přičemž do doby vydání rozhodnutí odvolacího soudu nedošlo ke splnění této odkládací podmínky. K převodu práva nemohlo dojít proto, že platnost smlouvy o postoupení pohledávky, uzavřené mezi žalobkyní a společností, nebyla platně vyřešena. Soud podle dovolatelky ve smyslu § 154 osř nerozhodoval podle skutkového stavu v době vydání rozhodnutí, a proto neexistovala právní skutečnost, s níž právní předpisy ve smyslu § 107a osř obecně spojují převod práva. Dále dovolatelka namítla, že dohoda o narovnání trpí nedostatky z hlediska náležitosti smlouvy o postoupení pohledávky vyžadovaných ustanovením § 524 oz. Při absenci této obligatorní náležitosti úplatné smlouvy o postoupení pohledávky měla být taková smlouva považována soudem za neplatnou a nemohla založit právní skutečnost ve smyslu § 107a osř. Odvolací soud se k této skutečnosti vyjádřil tak, že potvrdil správnou aplikaci ustanovení § 107a osř soudem prvního stupně. Dovolací soud se ztotožnil se závěrem soudu odvolacího, kdy uvedl, že

zabývat se též posuzováním možného zneužití procesního práva, neboť by v opačném případě mohlo dojít k zásahu do práva žalovaného na spravedlivý proces.¹⁰⁶ K naplnění značné míry zneužití procesního práva se zásadně vyžaduje, aby motiv žalobce zajistit faktickou nevymahatelnost náhrady nákladů řízení nebyl pouhou obavou žalovaného, ale aby na straně žalovaného existovalo důvodné podezření. Dále je také třeba, aby byl naplněn jednak předpoklad, kdy z okolností musí být zřejmé, že žalobce v řízení nebude se svým nárokem úspěšný, a dále, že nově navrhovaný žalobce nebude schopen pohledávku žalovaného z náhrady nákladů řízení uspokojit.¹⁰⁷ Samozřejmě, tvrzení žalovaného o údajném naplnění znaků zneužití procesního úkonu musí být prokázáno řádnými důkazy.

Takovou problematiku lze dohledat ve dvou na sebe navazujících rozhodnutích Nejvyššího soudu, a to v usnesení ze dne 27. března 2020, sp. zn. 23 Cdo 653/2020 a v usnesení ze dne 30. listopadu 2020, sp. zn. 23 Cdo 3354/2020.

Jedná se o případ, kdy žalobce v rámci řízení o jeho odvolání proti zamítavému rozsudku soudu prvního stupně uzavřel s majetkově propojenou osobou smlouvu o postoupení uplatněné pohledávky. Okolnosti postupu uzavření předmětné smlouvy však byly zcela nestandardní, jelikož z obsahu smlouvy vyplývalo, že splatnost ceny za postoupení byla odložena až na dobu vymožení pohledávky, přičemž pohledávka byla postoupena za 70 % hodnoty postoupené pohledávky a ve smlouvě byla vyloučena aplikace ustanovení § 1885 oz. Je nutné podotknout, že návrh na singulární sukcesi byl podán až po několika měsících po uzavření předmětné smlouvy a krátce před nařízeným termínem jednání u odvolacího soudu. Žalobce také v rámci řízení opakovaně činil žádosti o osvobození od povinnosti uhradit soudní poplatek, následně i za podané odvolání, a to na základě totožných skutkových okolností a majetkových poměrů. Jeho podání však byla ve většině případů nekompletní a také na výzvy soudu reagoval v posledních dnech před uplynutím stanovené lhůty při využití veškerých opravných prostředků proti rozhodnutí obecných soudů v této věci.

V prvně jmenovaném usnesení Nejvyšší soud k dovolání žalovaného proti vyhovujícímu usnesení o návrhu dle § 107a osř toto zrušil a potvrdil, že soudy jsou

---

potvrzení rozhodnutí soudu prvního stupně o vstupu společnosti do řízení na místo dosavadní žalobkyně je správné.

¹⁰⁶ Viz Nález Ústavního soudu ze dne 2. září 2012, sp. zn. III. ÚS 468/11.

¹⁰⁷ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 29 Cdo 3013/2010.

povinný v rámci rozhodování o návrhu na vstup účastníka do řízení posoudit všechny jednotlivé okolnosti ve svém souhrnu, a to včetně okolností nepřímo spjatých s podaným návrhem. V navazujícím usnesení Nejvyšší soud tentokrát k dovolání žalobce poté, co byl návrh dle § 107a osř zamítnut, rozvedl poměrně kazuisticky různé skutečnosti, které jsou způsobilé dosáhnout intenzity zneužití práva vedoucí k zamítnutí návrhu.¹⁰⁸

Osobně se domnívám, že tato aktuální problematika je obsažena ve velkém množství soudních rozhodnutí, kdy je na místě, aby se soudy (zejména nižších stupňů) plně věnovaly všem návrhům a úkonům, které učiní účastníci řízení, a to právě z důvodu možného obcházení či zneužívání procesních institutů.

5.2 Univerzální sukcese

Definici univerzální sukcese nalezneme v ustanovení § 107 osř. Smyslem tohoto institutu je zabezpečit, aby okruh účastníků odpovídal hmotněprávní realitě, která doznala změny v tom, že dřívější účastník po zahájení sporu ztratil procesní subjektivitu.¹⁰⁹ Nejde tedy o změnu v okruhu účastníků řízení, ale o doplnění takového okruhu, jelikož účastník, na jehož místo nastupuje účastník nový, v době takového nástupu neexistuje a tedy není účastníkem řízení.

Pokud dojde ke ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení v den zahájení řízení, považuje se, že taková skutečnost nastala již po zahájení řízení.¹¹⁰ Soud dle ustanovení § 107 osř zjišťuje, zda došlo k tzv. univerzální sukcesi, tedy přechodu práv nebo povinností některého účastníka řízení na jeho právního nástupce. Zároveň přichází v úvahu, jaký postup soud nadále zvolí. Soud tedy může v řízení bez dalšího pokračovat, řízení zastavit, přerušit řízení z důvodu překážky, kdy po jejím odpadnutí rozhodne, s kým bude v řízení pokračováno či bez přerušení řízení ihned rozhodne, s kým bude v řízení pokračováno.¹¹¹

---

¹⁰⁸ KROTIL, O. [Obrana proti zneužití institutu procesního nástupnictví neúspěšným žalobcem](https://www.ceska-justice.cz/blog/obrana-proti-zneuzeni-institutu-procesniho-nastupnictvi-neuspesnym-zalobcem/). Česká justice [online]. 22.4.2021 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/obrana-proti-zneuzeni-institutu-procesniho-nastupnictvi-neuspesnym-zalobcem/>

¹⁰⁹ Svoboda ve své knize Řízení v prvním stupni Civilní proces z pohledu účastníka uvádí, že v případě, kdy dojde ke změně označení účastníka (např. ze společnosti s ručením omezeným se stala akciová společnost), nejedná se o ztrátu její subjektivity, a proto soud žádné usnesení nevydává.

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2005, sp. zn. 32 Odo 437/2004.

¹¹¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. s. 137-138.

5.2.1 Kdo je nástupcem

„Ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, ti, kteří vstoupili do práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde“.¹¹² V případě smrti fyzické osoby je jejím procesním nástupcem ohledně práva k majetku zpravidla dědic. Avšak může nastat situace, že práva a povinnosti zemřelého nepřevezme nikdo, jelikož zemřelý nezanechal žádný majetek nebo majetek má nepatrnou hodnotu. Za takových okolností bude řízení zastaveno. Pokud však dojde k dodatečnému projednání pozůstalosti z důvodu, že byl zjištěn majetek zemřelého, je dědic oprávněn podat tutéž žalobu znovu. Dojde-li k dodatečnému projednání pozůstalosti ještě v průběhu řízení zahájeného zemřelým, soud vyčká, dokud nebude výsledek tohoto řízení.¹¹³

Dědic odpovídá za dluhy zůstavitele dle § 1706 oz pouze do výše nabytého dědictví. Usnesení o procesním nástupnictví je tedy přípustné za okolnosti, že tato skutečnost je zohledněna. Pokud během řízení vyjde najevo, že žalovaný dědic za dluh zcela zčásti neodpovídá, soud řízení zastaví a usnesení dle § 107 osř tak nepředstavuje překážku věci pravomocně rozhodnuté.¹¹⁴¹¹⁵

Ustanovení § 107 odst. 3 osř stanoví, že ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení právnická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou jejím procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, ti, kteří po zániku právnické osoby vstoupili do jejích práv a povinností, popřípadě ti, kteří po zániku právnické osoby převzali práva a povinnosti, o něž v řízení jde. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 23 Cdo 773/2015 uvedl, že soud je povinen „vyšetřit, zdali je zde nástupce dosavadního žalobce“ a umožňuje-li povaha věci v řízení pokračovat, rozhodnout podle § 107 osř o procesním nástupnictví.¹¹⁶ Soud je tedy povinen pokračovat v řízení s právním nástupcem původního účastníka a není zde prostor pro volnou úvahu soudu. Otázku procesního nástupnictví řeší soud z úřední povinnosti a není vázán návrhy účastníků řízení.¹¹⁷ Zpravidla soud bude postupovat

---

¹¹² § 107 odst. 2 osř.

¹¹³ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. října 2004, sp. zn. 21 Cdo 857/2004.

¹¹⁴ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2010, sp. zn. 21 Cdo 220/2009.

¹¹⁵ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 98-99.

¹¹⁶ KOBLASOVÁ, M. Povinnost soudu pokračovat v řízení s právním nástupcem právnické osoby podle § 107 o.s.ř. epravo.cz [online]. 9.12.2015 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/povinnost-soudu-pokracovat-v-řízení-s-pravnim-nastupcem-pravnicke-osoby-podle-107-osr-99769.html>

¹¹⁷ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 29 Odo 491/2002.

podle zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, dále jen „PřemZ“, případně podle zvláštních zákonů. Ze současné judikatury vyplývá, že je soud povinen určit jednu konkrétní osobu v souladu s hmotným právem, a nikoliv například všechny v úvahu připadající nástupnické společnosti.¹¹⁸ Domnívám se však, že soudy jistým způsobem přihlédnou k návrhům, které účastníci řízení učinili. Spíše bych tuto skutečnost nazvala lidským faktorem, kdy ovšem bude záležet na osobě soudce, jakým způsobem se k předmětu řízení a účastníkům řízení postaví.

Pokud účastník zanikne v průběhu řízení, je v první řadě třeba, aby soud rozhodl o procesním nástupnictví dle § 107 osř a následně přichází v úvahu § 107a osř. K takovému závěru došel Nejvyšší soud v usnesení ze dne 25. února 2009, sp. zn. 21 Cdo 117/2008, ve kterém „označil za nesprávný postup odvolacího soudu, který na návrh žalobkyně (odůvodněný postoupením předmětné pohledávky na jinou obchodní společnost) rozhodl o procesním nástupnictví této obchodní společnosti podle § 107a osř. Správně měl soud nejprve rozhodnout o procesním nástupnictví podle § 107 osř, protože žalobkyně v průběhu řízení zanikla sloučením s jinou obchodní společností, která se stala její universální nástupkyní.“¹¹⁹ V usnesení ze dne 22. února 2005, sp. zn. 32 Odo 906/2004 Nejvyšší soud konstatoval, že „rozhoduje-li soud o procesním nástupnictví zaniknuvší žalované příspěvkové organizace (podle § 107 o.s.ř., kdy její práva a povinnosti převzala Česká republika – Ministerstvo obrany), nemůže vzít v úvahu údajný přechod jejich práv a povinností z pracovněprávních vztahů na státní podnik, který měl předcházet zániku příspěvkové organizace. Přejímající státní podnik by se mohl stát účastníkem řízení pouze podle § 107a o.s.ř., pokud by žalobce navrhl jeho vstup do řízení na místo žalované a soud by jeho návrhu pravomocným usnesením vyhověl.“¹²⁰

---

¹¹⁸ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2010, sp. zn. 25 Cdo 2883/2009 „procesními nástupci se universální sukcesí staly tři společnosti..., jež po zániku žalované vstoupily do jejich práv a povinností“, kde soud nerozhodl o skutečném právním nástupci žalované dle § 107 osř.

¹¹⁹ KOBLASOVÁ, M. Povinnost soudu pokračovat v řízení s právním nástupcem právnické osoby podle § 107 o.s.ř. epravo.cz [online]. 9.12.2015 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/povinnost-soudu-pokracovat-v-rizeni-s-pravnim-nastupcem-pravnicke-osoby-podle-107-osr-99769.html>

¹²⁰ KOBLASOVÁ, M. Povinnost soudu pokračovat v řízení s právním nástupcem právnické osoby podle § 107 o.s.ř. epravo.cz [online]. 9.12.2015 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/povinnost-soudu-pokracovat-v-rizeni-s-pravnim-nastupcem-pravnicke-osoby-podle-107-osr-99769.html>

Za právnickou osobu při fúzi sloučením či splynutím bude jednat nástupnická společnost (§ 61 odst. 1 a § 62 PřemZ). Jestliže dojde k rozštěpení společnosti, tak jmění této společnosti přechází na jednu nebo více nástupnických společností či družstev (§ 244 odst. 2 PřemZ) a procesním nástupcem bude subjekt, který převzal dané právo či závazek. Pokud však bude společnost rozdělena odštěpením, nedochází k zániku společnosti a užije se ustanovení § 107a osř.¹²¹

5.2.2 Rozhodnutí soudu

O nahrazení účastníka v případě univerzální sukcese rozhoduje soud usnesením, kdy k faktické univerzální sukcesi dojde právní mocí takového rozhodnutí.¹²² Proti usnesení je přípustné odvolání. Před rozhodnutím o univerzální sukcesi je však soud povinen umožnit dosavadním účastníkům řízení a také tomu, kdo má do řízení nastoupit, aby se k podanému návrhu žalobce vyjádřili. Není však nutné nařizovat jednání a provádět dokazování. Nalézání veškerých potřebných skutečností provádí soud z úřední povinnosti. O takovém nástupnictví může soud rozhodnout pouze tehdy, pokud je značně prokázáno, kdo má v řízení zaujmout postavení zemřelého či zaniklého účastníka. Zpravidla se jedná např. o rozhodnutí v pozůstalostním řízení nebo rozhodnutí rejstříkového soudu o zániku obchodní korporace.

Usnesení soudu o univerzální sukcesi má přednost před rozhodnutím soudu o návrhu na singulární sukcesi, a to i za situace, že návrh na změnu účastníků podle § 107 osř byl podán před smrtí účastníka.¹²³ Je tomu tak z důvodu, že neexistence účastníka je zásadní překážkou pro další řízení. Je tedy potřeba takovou překážku odstranit. Navíc soud nemůže rozhodnout o vstupu nového účastníka řízení na místo účastníka dosavadního, jestliže takový účastník již neexistuje. Pokud soud pozitivně rozhodne o procesním nástupnictví dle ustanovení § 107 osř, dále rozhodne o návrhu na singulární sukcesi, tj. posoudí, zda došlo k hmotněprávní skutečnosti, jež zakládá singulární sukcesi, na jejímž základě by v případě, že by původní účastník nezemřel, do řízení vstoupil ten, kdo byl na místo již nyní zemřelého navrhován. Přičemž nezáleží, že návrh dle § 107a osř podal již zemřelý

---

¹²¹ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 99.

¹²² Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2018, sp. zn. 28 Cdo 1651/2017.

¹²³ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2013, sp. zn. 28 Cdo 3631/2012.

žalobce. Kdežto ten, kdo do řízení podle § 107 osř vstoupil na místo zemřelého žalobce, který postup podle § 107a osř navrhl, může vzít návrh zpět.¹²⁴

5.2.3 Procesní následky změny účastníků řízení na základě univerzální sukcese

Dle ustanovení § 107 odst. 4 osř platí, že ten, kdo nastupuje do řízení na místo dosavadního účastníka řízení, musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení. Z tohoto ustanovení tedy vyplývá, že univerzální sukcese má v zásadě procesní následky jako singulární sukcese. Avšak nejsou totožné, neboť po určitou dobu dochází k přechodné neexistenci strany, na níž původní účastník vystupoval.

Běh procesních lhůt pro zajištění úkonů ze strany původního účastníka se jeho smrtí či zánikem přerušuje a po dobu, než do řízení vstoupí univerzální sukcesor, tj. pravomocným usnesením soudu, nenastávají pro něj negativní procesní následky. Výzvy a usnesení, kterými byly zajištěny úkony původního účastníka, je třeba znovu doručit novému účastníku po jeho vstoupení do řízení. Od takového okamžiku začnou procesní lhůty běžet znovu.¹²⁵

---

¹²⁴ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 95-96.

¹²⁵ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. s. 100-101.

6. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo jednak představit pojem účastníka civilního řízení a následně představit a vysvětlit změny, které na straně účastníků řízení mohou nastat. Práce je zaměřena hlavně na změny na straně účastníků řízení sporného, kdy mimo jiné bylo představeno i řízení nesporné, aby bylo poukázáno na rozdíl mezi těmito dvěma druhy řízení. Za účelem naplnění stanoveného cíle byl text rozdělen do pěti kapitol, kdy každá kapitola obsahovala dílčí podkapitoly jednak pro lepší obsahovou přehlednost, a jednak pro jednodušší pochopení dané problematiky.

Lze shrnout, že účastníci sporného řízení (tak i řízení nesporného) jsou nedílnou součástí civilního procesu, bez kterých nemohou civilněprocesní vztahy existovat. Z římské zásady „*nemo iudex sine actore*“ neboli „*kde není žalobce, není soudce*“ vyplývá právě významnost postavení účastníka sporného řízení.

V této práci byla ze začátku věnována pozornost účastníku civilního řízení, jakožto jednomu ze základních subjektů civilního procesu. Pojednávám o jeho procesní způsobilosti, procesní subjektivitě, úkonech či zastoupení. Následně jsem se v diplomové práci věnovala hlavnímu jádru této práce, a to změnám na straně účastníků řízení. Mezi změny na straně účastníků civilního řízení řadíme přistoupení účastníka, změnu účastníka a procesní nástupnictví, které rozlišuje singulární a univerzální sukcese. K přistoupení účastníka či záměně účastníka může dojít za situace, aby účastník řízení nebyl procesně neúspěšný pro nedostatek věcné legitimace. Jinými slovy, žalobce v žalobě označí za účastníky ty, kteří nejsou nositeli projednávaného práva a povinnosti dle hmotného práva, a proto má k dispozici návrh na přistoupení dalšího účastníka do řízení či návrh na záměnu účastníka buď na straně žalující nebo na straně žalované. Naopak institut procesního nástupnictví řeší skutečnosti, které nastaly již po zahájení řízení. U procesního nástupnictví při singulární sukcese dochází k nahrazení původního účastníka za nového, aniž by původní účastník zemřel nebo zanikl. Dojde k tomu na základě právních skutečností dle ustanovení § 107a osř, které nastaly po zahájení řízení. Smyslem procesního nástupnictví při univerzální sukcese je ztráta způsobilosti být účastníkem řízení po zahájení řízení, kdy na místo takového účastníka vstoupí jeho právní nástupce. K univerzální sukcese dochází smrtí fyzické osoby či zánikem osoby právnické.

Domnívám se, že jsem dostatečným a srozumitelným způsobem zpracovala tuto problematiku, kdy jsem vymezila pojem konkrétní změny jako takové, pojednala jsem o návrhu na změnu, jakým způsobem soud o návrhu rozhodne a jaké jsou opravné prostředky. Za velmi podstatnou část považuji podkapitolu, ve které jsem se věnovala problematice spojené s obcházením institutu záměny účastníka návrhem na přistoupení. Je nutné, aby u každého návrhu, jež soud obdrží, byl zjištěn jeho účel, pro který má nový účastník do řízení vstoupit. Zjistí-li soud, že se jedná o návrh, kterým by mohlo dojít k obcházení institutu záměny účastníků, při níž je vyžadován i souhlas žalovaného, takovému návrhu nevyhoví. Je však třeba, aby taková skutečnost byla řádně odůvodněna. Za další důležitou spornou oblast považuji zneužívání procesního nástupnictví při singulární sukcesi k obcházení povinnosti hradit náklady řízení ze strany žalobce. Jestliže existuje důvodná obava, že žalobce podaným návrhem na změnu účastníků se snaží pouze obejít povinnost nahradit náklady řízení a prokazuje tomu tak i jeho majetkové poměry, soud návrh na procesní nástupnictví zamítne.

V průběhu psaní této diplomové práce jsem prvně vycházela ze zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, jakožto základního stavebního kamene této problematiky. Své poznatky jsem čerpala z odborné literatury, a to zejména pro objasnění a následné pochopení důležitých pojmů, skutečností a průběhu veškerých řízení. Důležitou součástí této diplomové práce také tvořila práce s judikaturou, zejména s judikáty Nejvyššího soudu, a dále práce s odbornými články.

7. Resumé

The diploma thesis aim is to present the topic „*Changes on the part of the participants in civil proceedings*“. In order to clearly understand the various changes that may occur on the part of the parties to the proceedings, firstly it is necessary to specify the party of the civil proceedings. It is one of the primary conceptual signs of the civil process as a subject of the civil process. A party to proceedings is a person whose rights and obligations are to be decided by the court in its capacity as a non-party. The individual changes on the part of the parties in the proceedings, i.e. accession, substitution and procedural succession, will be divided into chapters. Firstly I will discuss the institute in general terms and then indicate the differences between the various changes of the parties of the proceedings.

In terms of content, this thesis will be systematically divided into five chapters, preceded by an introduction and followed by a conclusion. Each chapter will contain sub-chapters to facilitate the explanation and subsequent understanding of the object.

The content of the thesis will be based on legal regulations, specialist literature, professional articles and court decisions.

8. Seznam použité literatury

Právní předpisy

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský (ABGB)

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Odborná literatura

BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z. a kol. *Občanský soudní řád: Komentář. II. díl. 7. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7. 2088 s.

COUFALÍK, P. *Procesněprávní vztah. 1. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-786-6. 221 s.

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář. 1. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. 2500 s.

HAMULÁKOVÁ, K. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení. 1. vyd.* Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-51-6. 192 s.

KUKLÍK, J. a kol. *Vývoj československého práva 1945-1989.* Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-741-6. 727 s.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016. ISBN 978-80-7478-986-1. 1116 s.

MACUR, J. *Předmět sporu v civilním soudním řízení. 1. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2824-6. 203 s.

SCHELLEOVÁ, I. *Český civilní proces. Vysokoškolská právnická učebnice.* Linde Praha a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka a.s., 1997. ISBN 80-7201-065-4. 728 s.

SVOBODA, K. *Občanský soudní řád: komentář. 2. vydání.* V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9. 1601 s.

SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka. 1. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0. 712 s.

SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3. 458 s.

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání.* Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. 648 s.

ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. 621 s.

ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. 279 s.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Vysokoškolská učebnice. 5. aktualizované vyd., doplněné o předpisy evropského práva. Linde Praha, a.s., 2008. ISBN 978-80-7201-726-3. 751 s.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 2. září 2012, sp. zn. III. ÚS 468/11

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. září 1999, sp. zn. 20 Cdo 2380/98

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2010, sp. zn. 21 Cdo 220/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. 29 Odo 1538/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 1996, sp. zn. 3 Cdon 451/96

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. února 2010, sp. zn. 23 Cdo 2954/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2012, sp. zn. 26 Cdo 4517/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. června 2001, sp. zn. 29 Cdo 2932/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2012, sp. zn. 33 Cdo 3935/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2004, sp. zn. 33 Odo 539/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2006, sp. zn. 29 Odo 422/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2005, sp. zn. 32 Odo 437/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 23 Cdo 773/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 29 Odo 491/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. prosince 2014, sp. zn. 30 Cdo 2268/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2011, sp. zn. 23 Cdo 4862/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. prosince 2014, sp. zn. 30 Cdo 2268/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2017, sp. zn. 29 Cdo 4839/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2014, sp. zn. 28 Cdo 3932/2013

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. března 2018, sp. zn. 14 Co 273/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 29 Cdo 3013/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 2018, sp. zn. 28 Cdo 1651/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2013, sp. zn. 28 Cdo 3631/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2010, sp. zn. 25 Cdo 2883/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. října 2004, sp. zn. 21 Cdo 857/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. 29 Odo 119/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2011, sp. zn. 23 Cdo 4862/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. září 2017, sp. zn. 30 Cdo 2668/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2015, sp. zn. 22 Cdo 2595/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 26 Cdo 174/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2010, sp. zn. 30 Cdo 792/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. července 2009, sp. zn. 30 Cdo 4822/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. 20 Cdo 3537/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2012, sp. zn. 20 Cdo 1862/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2010, sp. zn. 23 Cdo 4066/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2011, sp. zn. 22 Cdo 3085/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. července 2009, sp. zn. 28 Cdo 3412/2008

Absolventské práce

ČORBOVÁ, Z. *Účastníci řízení*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta, 2013. Diplomová práce

JEBOUSEK, J. *Změny v osobách účastníků řízení v nalézacím řízení sporném*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2020. Diplomová práce

KOLKOVÁ, A. *Postavení hlavního a vedlejšího intervenienta v civilním soudním řízení*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2021. Diplomová práce

Internetové zdroje

DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A.. *VĚCNÝ ZÁMĚR CIVILNÍHO ŘÁDU SOUDNÍHO: Finální znění 2. verze*. In: *Justice.cz* [online]. 2020. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%9Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1ln%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf/83cdd87e-18c5-41e9-948e-8defa2525adb

BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír. *K procesnímu nástupnictví při singulární sukcesi*. Právní rozhledy. Praha: C.H. Beck, 1997, č. 4, ISSN 1210-6410. 161 s.

MATĚJKOVÁ, A. *Přistoupení versus záměna účastníka. ekonom právní rádce* [online]. 27.6.2007. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-21466780-pristoupeni-versus-zamena-ucastnika>

SVOBODA, K. *Kdo se může odvolat do usnesení o změně účastníků podle § 107a OSŘ?*. Soudní rozhledy, 2022. č. 4, s. 118-120. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgjpg4s7grpxgxzrge4a&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

KOBLASOVÁ, M. *Povinnost soudu pokračovat v řízení s právním nástupcem právnické osoby podle § 107 o.s.ř.* epravo.cz [online]. 9.12.2015. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/povinnost-soudu-pokracovat-v-rizeni-s-pravnim-nastupcem-pravnicke-osoby-podle-107-osr-99769.html>

KROTIL, O. *Obrana proti zneužití institutu procesního nástupnictví neúspěšným žalobcem*. Česká justice [online]. 22.4.2021. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/obrana-proti-zneuzeni-institutu-procesniho-nastupnictvi-neuspesnym-zalobcem/>

POLÁČEK, B. *Znalec v exekčním řízení podle nového znaleckého zákona*. KomL. – Komorní listy (Wolters Kluwer), 2020. č. 4. s. 9. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/287856/1/2#>

STAVINHOVÁ, J. *Řízení sporné*. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1. 1488 s. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembqhf64zrguxhe2l2mvxgsx3tobxxe3tf&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search-facets#>

TVRDÍK, I. *(Ne)sporná řízení*. *Právní rozhledy*, 2023. č. 1, s. 17-23. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgnpxa4s7gfpngxzrg4xhg2zt&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search-facets#>